

iniant delectationi illicite, cadant in foveam, de qua Salomon in Proverbiis dixit: Fovea profunda est meretrix, et puteus angustus allena; cui iratus est Dominus, incidet in illa. LUD. DE PONTE, t. III, tr. II, c. VII, § 1.

Climacus dixit: Incipientes incidere in peccata contra hanc virtutem, ob gulam; proficientes, ob superbiam; perfectos, ob temerarium iudicium latum de aliis. CLIMACUS, gr. x.

Ægyptii ornabant filias suas etiam pauperes torquibus, et ab aliis pro torquibus filias stipes petebant. In his torquibus figuræ erant sex: Prima, turtur cum lemmate: « Sic sola: » Secunda, columba cum lemmate: « Sic casta: » Tertia, aquila cum lemmate: « Sic prompta: » Quarta, ciconia cum lemmate: « Sic pia: » Quinta, noctula cum lemmate: « Sic vigil: » Sexta, alauda cum lemmate: « Sic sancta, aut devota. LUD. DE PONTE, supra citatus.

S. Aug. Deum esse castitatis auctorem sequentibus verbis indicavit: Dominus noster Jesus Christus ideo per Virginis casta membra venit ad terras, ut ostenderet, Deum esse castitatis auctorem. Portemus ergo, et nos, Deum in casto corpore, quem Virginis casta membra portaverunt, Christus enim magister est castitatis, et ideo qui castitatem non habet, Christum portare non potest. Serm. XIII de Temp.

Simon de Cassia dignitatem castitatis ex eo colligit, quod Christus duabus virginibus factus est subditus, ut quod illorum Christus complet vota, desideria perficit, qui se puritati et munditiæ tradiderunt. Et hinc spes magna est facta amantibus calibem vitam, quanta eis in altera vita familiaritate donandus, qui duobus castis in hac vita factus est subditus. L. II. c. XXXIV.

S. Joannes vidit virgines in monte sequentes Agnum, quocumque ierit, quia, ut S. Gregorius loquitur, per meritum incorruptionis quo a terrenis et carnalibus delectationibus se dividunt, in superna Redemptoris gloria sublimantur. S. GREGOR. in l. I, Reg. c. XIII.

S. Chrysostomus petenti: Pinge mihi sermonem virginitalis, ait: Eum in celo loco patentissimo pictum, dum in Zodiaco signum Virginis inter Libram et Leonem positum est ut indicetur, pro virginitate et castitate servanda semper fortitudinem et temperantiam necessariam esse; nam virgo, eodem teste, a bello nunquam cessare potest. Hom.

IX, de pen. apud Drex. p. 1, Ros. c. x, § 13. Quidam, e S. Domini familia, cum pro castitate tuenda multas ei difficiles pugnas sustinuisset, nec tamen succubisset unquam, ipsi daemones inviti acclamarunt: Vicisti, vicisti, quia in igne fuisti, et non ardisti. Ibid.

S. August. rogatus, cur cum sorore habitare nollet? respondit: Quia non sunt mihi sorores, quæ cum mea sorore sunt. Hinc alteri quoque suasit: Contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Ser. ccl. de Temp.

Hannon, Ægyptius, Abbas, postquam ab initio uxore ducta, ei virginitalis custodiam persuasisset, et octodecim annis, cum ea velut sorore habitasset, sæpius cum ea dicere solebat: Plurima pars hominum nescit, quam suavis sit sopor in vacuo cubili, quod solus quis occupat. Hinc postea Nitriam concessit, et plurimum monachorum pater est factus. Ex Paladio c. VIII.

S. Hieronymus ait: Gentilem errorem Deas virgines armatas finxisse cum seuto et lancea, ut significarent, sine bello pudicitiam non posse defendi. Ibid.

AXIOMATA.

Castitas in juventute martyrium est sine sanguine.

Voluptatem vicisse, voluptas est maxima.

Nulla major victoria, quam quæ de cupiditatibus carnis refertur.

AUCTORES.

Hieremias Drexelius, in *Niceta*. Item in *Rosis*, p. I, c. IX.

Ludovicus de Ponte t. III, tr. II, c. IV et tr. VI, c. IX.

Alphonsus Rodriguez p. III, tr. IX, toto.

Hieronymus Platius l. II, de *Bono statu Relig.* c. IV.

Lucas Pinellus t. III, tr. III, toto.

Bernardinus Rosignolius l. IV, de disc. Christ. c. XXXV.

Stimulus virtutum adolescentiæ lib. I et III toto.

Petrus Sanchez in *Regno Dei* p. V, cap. VIII.

Pædagogus Christianus p. I, cap. XXIV, § 3.

Franciscus Labata v. Castitas.

Ludovicus Granatensis, in locis communibus f. 353.

Franciscus Arias t. III, de *Imitatione Christ.* tr. VI.

Antonius Gaudier, de *Natura et causis perfectionis* p. IV, c. XV.

Jacobus Alvarez t. II, l. V, p. 2, tota.

Joannes Busens, in *Viridario* v. Castitas.

Jacobus Marchantius, in *Tuba sacerdotali*

lect. XII, tr. III.

Matthias Faber, in festo S. Catharinæ cone. I, II et III. Item in Actuario in festo S. Silvestri, them. II, et in festo Sanctæ Catharinæ them. II.

Nicolaus Lancizius, opus. II, c. VII et opus. IV, c. IV, n. 116 et seq.

Josephus Mansi, t. I, *Bibl. mor.* tr. XIV.

Vincentius Caraffa, in *Seraphino seu Schola sancti amoris.*

S. Franciscus Salesius, de *Amore Dei.*

CATECHESIS.

Quam necessaria non modo, sed utilis etiam sit hujus tituli propositio et tractatio, vel ex ipsa catechesis definitione colligi facile potest; cum enim catechesis nihil aliud sit, quam rudium in materia ad fidem et salutem pertinenti instructio, facile intelligitur, non minus honorificam et meritoriam catechanti, quam utilem necessariamque catechizato esse hanc catechesim. Quia vero de insigni muneris hujus præstantia de virtutibus catechantis, et modo, industriaque in ipsa catechizationis praxi observandis egi fusius ego, in fine septimæ meæ instructionis, quæ de munere concionatorum tractat, præterea communes doctrinæ in catechismo explicandæ passim in catechismis ad hunc finem ex instituto compositis et impressis proponuntur, eas solum modo doctrinas in hoc titulo afferam, quæ circa in festa varia Ecclesiæ, et ceremonias in illis observari solitas catechistam scire docere convenit; hæ enim cum non modo rudibus ad plenam catechetice doctrinarum notitiam acquirendam, sed etiam ipsis concionatoribus pro formandis in occurrentia talium festorum concionibus non modice servire posse videantur, merito etiam lectori tanto gratiores futuræ sperantur, quanto rarius ille tali modo et

ordine apud Auctores explicatæ reperitur.

Quæstionculæ de Adventu.

Quæritur I. Quare tempus 4. hebdomadarum fest. Nativitalis Christi antecedentium Adventus vocatur? Resp. Quia quadruplicem Christi adventum nobis Eccl. hoc tempore in memoriam revocat, scilicet adventum Christi in mundum; adventum illius in iudicio ejusque particulari; adventum ipsius in iudicio universali, et adventum ejusdem in corda hominum per gratiam sanctificantem.

Q. II. Quare hoc tempus ab Eccl. institutum est? Resp. Ut per dignam penitentiam ad festum solemnissimum Nativitalis dignius celebrandum nos preparamus et mundum Christo infanti in cor nostrum venturo habitaculum præparemus. Quapropter Ecclesia illa S. Pauli verba hoc tempore occinit: « Fratres, hora jam est nos de somno surgere: Ecce nunc tempus acceptabile; ecce nunc dies salutis. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis. »

Q. III. Quare violaceo colore utitur hoc tempore? Resp. Ad tristitiam et dolorem, quem de peccatis concipere debemus, significandum; hinc et nuptiarum gaudia hoc tempore interdiciuntur.

Q. IV. Quomodo hoc tempore ad Nativitatem Christi preparare nos debemus? Resp. 1. Per ardens desiderium, quod Christi adventus desideretur; hinc Ecclesia assidue clamat hoc tempore: « Rorate celi desuper, et nubes pluant justum aperiatur terra, et germinet Salvatorem. » 2. Per seriam peccatorum detestationem et confessionem, uti S. Aug. in Dom. II, Adv. sequentibus verbis monuit: « Sanctam et desiderabilem, gloriosam ac singularem solennitatem, hoc est, Nativitatem Domini, fratres dilectissimi, devotione fidelissima susceperunt, totis viribus nos debemus cum ipsis adiutorio preparare et omnes latebras animæ nostræ diligenter aspiciere, ne forte sit in nobis aliquid peccatum absconditum, quod et conscientiam nostram confundat ac mordeat et oculos divine majestatis offendat. Nam licet Christus Dominus noster post Passionem resurrexerit, et in cælum ascenderit, considerat tamen, ut credimus, et diligenter attendit, qualiter se unusquisque servorum ejus sine avaritia, sine ira, sine superbia, atque luxuria ad

celebrandam ejus Nativitatem studeat præparare, atque componere; et secundum quod unumquemque ornatum bonis moribus viderit, ita illi gratiam suæ misericordiam dispensabit etc.» 3. Per affectuosam beneficii Incarnationis considerationem, perpendendo septem circumstantias illius, quarum prima est: *Quis venerit?* Is enim filius Dei est. Quis hic non obstupescat? Si de aulicis suis Angelum unum aliquem vel infimum misisset ad consolandos et liberandos nos, hostes, inquam, suos, an non sat superque id fuisse? Secunda: *Unde venerit?* E summo cælo, videlicet Psal. xviii, de regalibus suis sedibus, Sap. xviii, de sinu patris, Joan. i, de multorum millium Angelorum frequentia, Hebr. xii. Tertia: *Quo venerit?* In hunc scilicet mundum, in vallem lacrymarum, in carcerem captivorum, in regionem umbræ mortis, in nosocomium, et piscinam probaticam languentibus plenam. Quarta: *Ad quos venerit?* Ad exules, nimirum ejectos e Paradiso, ad hostes et perduelles, ad mancipia demonum, ipsis quam simillima. Quinta: *Quomodo venerit?* «Cum enim in Dei forma esset, exinanivit semetipsum,» inquit Apostolus ad Philipp. 2. «formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo.» Si Monarcha terrenus ad liberandum mancipium a morte suam majestatem ad statum servilem demitteret, et servus servi causa fieret, quanti aestimaretur hoc beneficium? At incomparabiliter plus est, Deum ad hoc se demittere, ejus demissionem nemo mirari potest. Plurimum fuisset, si vel in forma visibili gloriosa orbem hunc lustrare, et sua presentia condecorare voluisset. Quid igitur nunc dicemus? Sexta: *Quare venerit?* Venit enim, ut eriperet nos e potestate tenebrarum, ut quaereret ovem perditam, imponeret in humeros suos, et ad aulam gloriæ suæ deferret. Venit, ut doceret nos, tanquam magister; venit, ut exemplo suo nos præiret ad virtutes, et aspera quæque; venit, ut in filios adoptaret et hæredes. Septima: *Quando venerit?* Cum videlicet nox in suo cursu medium iter perageret, Sap. xviii; id est, cum humanum genus in densissimis ignorantie tenebris versaretur, et totus mundus in maligno positus esset.

Questionum de Nativitate Christi.

Quæritur I. Cur tempore nati Christi Deus voluit descriptionem orbis universi fieri? Resp. cum S. Ambrosio, in c. n. Luc. id factum, ut intelligeremus, descriptionem hanc universi orbis potius pertinere ad eam, qui tunc nascebatur, verum totius orbis Dominum. Cui consonat, quod refert Orosius, Augustum hoc ipso tempore Domini titulum recusasse, quasi præsentem, natum jam in terris esse verum cæli terreque Dominum. S. Gregor. hom. viii in Evangelia, ait, nascente Christo, mundum descripsit, ut aperte demonstraret «quod ille apparebat in carne, qui electos suos adscriberet in æternitate.» Tributum Christo dandum, fides est.

Q. II. Cur Christus tempore Augusti Cæsaris nasci voluit? Resp. Quia tunc magna toto orbe pax florebat, quoniam (ut Apostolus ait, ad Ephes. ii.) «Ipse est pax nostra.» Et ut Isaias, c. ix, ait, «Princeps pacis.» «Aquila aliunde advolante (ait S. Basilus, Isai. i), ac desuper conspecta, futilli garrulitati loquacium avium silentium indicitur.» Ita Christo in orbem prodeunte terræ dominis bella cogitantibus silentium impositum.

Q. III. Cur Dominica die natus? Resp. Natum Dominica die, «ut quo die dixit: Fiat lux, et facta est lux, ejusdem diei nocte oriretur in tenebris lumen reectis corde,» inquit Rupertus, l. III, de divin. Officiis, c. xii.

Q. IV. Cur natus est in hyberno solstitio? Resp. Natum in solstitio hyberno, vel circa id, quo tempore solent dies crescere, et sol ad nos accedere, ut intelligeremus, quia gratiæ lucem Christus sol justitiæ attulit, et auxit, cum ad nos accessit.

Q. V. Cur media hyeme natus est? Resp. Quia elegit tempus frigidissimum, et quod carni molestius esset, ut carnis prudentiam taxaret, secundum Bernardum, serm. iii. in Nativit.

Q. VI. Cur media nocte nasci voluit? Resp. Ut ex tenebris lux magis splendesceret, sicque impleteret, quod Isaias cap. ix prædixerat dicens: «Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione mortis, lux orta est illis;» illa videlicet, de qua ipse Christus dixit: «Ego sum lux mundi.» Et S. Joannes c. i: «Erat

lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.»

Q. VII. Cur in Bethleem nasci voluit? Resp. Ob tres causas. 1. Ut demonstraret, se esse de domo et familia David, Luc. ii, 2. Ut per hanc pauperem suam nativitatem mereretur nobis sublimem in cælo. Congruit huic rei situs civitatis, quia erat via in Jerusalem; Sic per humilitatem ascenditur ad cælestem Jerusalem, id est, pacis visionem. 3. Bene in Bethleem nascitur Christus, inquit S. Gregor. hom. viii in Evangelia; ipse est enim, qui ait: Ego sum panis vite etc. (Bethleem enim domum panis significat) Item quia electorum mentes satietate interna refecturas erat, secundum Gregorium. libid.

Q. VIII. Cur in præsepio reclinari voluit? Resp. Ob quatuor causas. 1. Ad litteram, quia non erat ei locus in diversorio. Omnia enim diversoria a ditioribus jam occupata erant, itaque secessit Deipara in stabulum vel speluncam; et quia non habebat cunas, reclinavit filium in præsepio, ut vel ibi commodius cubaret. 2. Ut significaret, se esse verum Pastorem, imo etiam cibum pecoribus suis futurum. 3. Ut indicaret, Regnum suum non consistere in fastu, palatiis, opibus et pompa, sed in mundi contemptu, nec ignominie Christo fore hanc paupertatem, sed gloriæ; imo hoc esse ejus symbolum. 4. Ut statum, in quem deciderat homo, comparatus jumentis, ostenderet, nec non gentium, quæ, bestiarum instar, debebant conversionem.

Q. IX. Cur præ cæteris pastores ad præsepe vocati sunt? Resp. Pariter ob quatuor causas. 1. Ut pateret, qualis futura esset messis apud Judæos in Evangelio admittendo; cuius primitiæ essent pauperes et simplices. Nam de potentibus dicitur: «Numquid ex Principibus aliquis credidit in eum? Joan. vii. Ex gentibus contra primo vocantur Reges, quia plurimi potentes ex iis credituri erant. 2. Ut damnaret mundi fastum et superbiam, dum humiles tantum, non superbos Pharisæos ad se vocavit. Nec mirum, quia cum Christi prædicatio sit de contemptu mundi, de mortificatione, cruce etc, pauperes hanc avidè arripunt, ut se in sua paupertate solentur, et animent. Hæc vero fugiunt, et oderunt divites. Unde S. Jacobus c. ii. ait: «Nonne elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, et hæredes Regni?» Item æquum est, ut qui corporali-

bis bonis destituuntur, spiritualibus donentur, et vice versa. «Difficile est, imo impossibile est, ait S. Hieronymus, epist. xxxiv ad Julianum, ut presentibus quis et futuris fruatur bonis; ut hic ventrem, et ibi mentem expleat, ut de deliciis transeat ad delicias, ut in utroque sæculo panis sit, ut in cælo et terra appareat gloriosus.» 3. Quia capaciores erant hujus mysterii; superbi non credidissent, sed de Infante hoc dixissent, quod Achis Rex de Davide: «Vidistis hominem renascentem? Quare adduxistis eum ad me?» I. Reg. ii. Vel cum Michole: Quam gloriosus est hic Rex? II. Reg. vi. Pastores rem, ut audierunt ab Angelis, ita crediderunt. Pulchre S. August. serm. lix de verbis Domini, ait: «Veni, tu pauper; nihil habes, nil nosti, sequere me; tam largo fonti vas inane admovendum est.» Accedit, quod divites et delicati vix adigi potuissent, ut venirent. Alii enim suaviter dormientes, surgere renascentem; aliis cælum nubium, vel intempesta nox displicuisset; alii longiore apparatu opus habuissent. 4. Quod pastorum simplex relatio majorem audientibus fidem faceret: «Plebem Dominus simplicem requirit, inquit S. Ambrosius, Luc. ii. quæ phalaræ audita, et facere nesciret; simplices enim quæritur, sed in mundi contemptu, nec ignominie Christo fore hanc paupertatem, sed gloriæ; imo hoc esse ejus symbolum. 4. Ut statum, in quem deciderat homo, comparatus jumentis, ostenderet, nec non gentium, quæ, bestiarum instar, debebant conversionem.

Q. X. Cur, nato Christo, omnes Sodomitæ extincti sunt, ut S. Hieronymus refert? Resp. Id merito accidisse; cum enim Sodomia naturam humanam depravet, et bestialem reddat, extingui debuit ab eo, qui naturam rationalem sibi copulaturus et reparaturus venerat. Ut enim Deus olim voluit inire fœdus cum hominibus, et spiritum eius suum relinquere, quod naturam libidine vitiosantem, nisi tollerentur rei, et purgaretur natura per diluvium, Genesis vi etc. ita nec Christus naturam humanam assumere voluit, nisi deletis iis, qui tam turpiter eam fodissent. «Hoc quippe vitio violatur ipsa societas, ait S. Aug. lib. III Confess. c. viii, quæ cum Deo nobis esse debet, cum eadem natura, cujus ille auctor est, libidinis perversitate polluitur.»

Q. XI. Cur eodem Christo nato fons olei in taberna meritoria repente exortus, in Ti-

beris vicinum, fluxit? Resp. Ut significetur, præsentem esse Christum, qui fons est misericordiæ per oleum significata. Unde Cantie. i. dicitur: « Oleum effusum nomen tum. » Oleum quidem Christi nomen est, quia, ut oleum curandis in primis vulneribus salutare; ita Jesus peccatorum salus. Hinc enim est Samaritanus ille, Luc. x. sauciati vulneribus oleum infundens. Hic est, qui adulteram absoluturus de monte Oliveti, id est, misericordiæ descendit in templum. Joann. viii. Effusum vero, quia largiter, et quasi nullus esset pretii, omnibus communicatur.

Q. XII. Quid significant tres Missæ in festo Nativitatis legi solite? Resp. Id fieri tum propter sanctitatem et solemnitatem festi, ob quod die *Weyhnacht* vocatur, id est, nox specialiter Deo consecrata, ideoque speciali quoque cum devotione celebranda; tum ad significandam triplicem Nativitatem Christi, *æternam*, per quam a Patre æterno genitus est; *temporalem*, qua per matrem in terris est genitus; et *spiritualem*, qua in mentibus hominum nascitur. Tum ad indicandam triplicem adorationem et cultum, quo Christus nascens honoratus est, nocte quidem ab Angelis, mane a pastoribus, et paulo post a Magis; unde et convenientia his adorationibus Evangelia leguntur.

Q. XIII. Quare hoc Festum solemniter celebrandum? Resp. Id egregie a S. Bernardo, sermone tertio in Nativitate Domini, indicari his verbis: « Obsecro vos, dilectissimi, considerate diligentius, quantum fecerit Deus pro vestra exhortatione et salute, ne infructuosus inveniatur in vobis sermo tam vivus et efficax, sermo fidelis et omni acceptione dignus, sermo non tam oris, quam operis. Putatis, fratres, parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum, quod nunc loquor ad vos, vacuum et sine aliqua utilitate deperire in cordibus vestris nossem? Et quis sum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem, inutilem esse doleret homo pusillus, imo et nihil; quam justius indignabitur Dominus Majestatis, si tantam ejus operam nostra aut duritia aut negligentia contingat evacuari? Avertat hoc in servilis suis, qui pro eorum salute induere dignatus est formam servi, etc.

Quæstionculæ de Circumcisione Christi.

Quæritur I. Cur Circumcisio a Deo in veteri Testamento instituta et præcepta est? Resp. Ob sequentes causas. 1. Ut esset signum memorativum pacti a Deo cum Abraham inito. Genes. xvii; ut videlicet Judæi eo signaculo monerentur, se jam transisse in fœdus illud, quo se Deo obstrinxerant, ut essent ei in peculium seu populus Deo, ejusque cultui dicatus et consecratus. Scimus certe dominos suis mancipiis stigma in fronte imprimere, ut eorum servitio mancipatos se intelligant. Scimus etiam dæmonem, quasi Dei simiam stigma imprimere sagis suis, quo notentur transisse in jus et dominium dæmonis; cui tamen alioquin jure subjecte non sunt. Multo æquius Deus notatur potuit servos suos, quibus jure dominatur, signaculo servitutis. 2. Ut esset signum destructivum et purgativum peccati originalis, quod per generationem transfundebatur in posteros. 3. Ut esset figura Baptismi, per quem similiter ingredimur in Ecclesiam, sicut Hebræi ingressi erant per circumcisionem; profitemur fidem publicæ, quemadmodum Hebræi suam religionem profitebantur per circumcisionem; quibus in hoc longe feliciores sumus, quod medium multo suavius præscripsit nobis Christus, quam olim Deus Hebræis. Quis enim non malit baptizari, quam circumcidi?

Q. II. Quare circumcidi Christus etiam voluit? Resp. Ob sex causas. 1. Ut ostenderet, se in veritate carnem assumpsisse, propter Manichæum, Valentinum et Apollinarem, qui dixerant Christum tantum habuisse corpus phantasticum, aut cælestis vel divinum. 2. Ut suo exemplo legem circumcisionis a se olim latam approbaret, et contra obrectatores Gentiles, qui propterea Hebræos contemptui et ludibrio habebant, Appellans, Verpas, Recutitos appellabant, defenderet. 3. *Ne legem, quam ipse dederat, solvere videretur*, inquit Bernardus, tract. de *Pass. Dom. c. n. 4.* Ut cum suis popularibus, utpote circumcisis cum circumcisis tanto liberius agere, eosque ad se pertrahere posset; ipsique excusationem non haberent, si Christum non susceperent. 5. Ut hoc grave legis jugum in se suscipiendo, eos, qui sub lege erant redimeret. 6. Ut signaculum servitutis, et remedium peccati originalis in se

susciperet, qui venerat a servitute peccatorum liberari, et similitudinem peccatoris accipere.

Q. III. Cur octavo die circumcidi voluit? Resp. Ob tres causas. 1. Ut legi, quæ hoc mandaret, Gen. xvii. (propterea quod infans ante octavum diem nimis tener et debilis est) se accommodaret, adeoque nobis obedientiam erga legem divinam commendaret. 2. Tropologicæ, ut nobis amorem suum, et desiderium patiendi pro nobis ostenderet, qui octavo statim die sanguinem fundere cepit. « Vide, inquit S. Bernardus, quantum ad suscipiendos dolores festinavit, quam paratus et promptus sanguinem effundere, circumcisis pro nobis die Nativitatis suæ octavo. Utinam nos saltem et anno octavo nonnihil pro Domino pateremur! » 3. Analogicæ, « ut per circumcisionem octavo die factam, et simul nominis impositionem intimaret iis, qui digni Sanctorum consortio censerent, quod eorum nomina scriberentur in cælis; et æternæ beatitudinis, quæ post vitæ hujus septimanam consequitur, hæreses fierent et consortes, quicumque vitæ innocentia et colubitas sanctimonia sese Domino consecrasset; » inquit S. CYPRIANUS, l. de *Card. Christi oper.*

Q. IV. Cur Jesu nomen in circumcisioe accepit Christus? Resp. Quia *salvaturus erat populum suum*, ut dixerat Angelus. *Jesua* enim Hebr. Salvatorem et salutem significat; salutis enim nostræ negotium in tribus omnino consistit, in Redemptione, Justificatione, Glorificatione. Christus nobis hæc omnia præstitit; in 1. figuratus per Jesum summum Pontificem; in 2. per Jesum Doctorem; in 3. per Josuen seu Jesum Ducem. Quam ob rem jure vocatus est Jesus, id est. Salvator, quoniam talis erat, et vere ipse solus, si ad sensum non ad sonum vocis attendimus; nemo enim hæc omnia, adeoque veram salutem præter ipsum attulit.

Q. V. Cur nomen hoc post circumcisionem sortitus est? Resp. Quia placuit ei non prius tam glorioso nomine insigniri, quam id promerisset, sanguinem suum pro nobis fundendo. Quam ob causam merito caput aperimus et genua submittimus, cum nomen hoc audimus; siquidem id nomen, adeoque selus et redemptio nostra, magnum ei stetit. Non facimus hoc Christi audito nomine, quia nomen hoc dignitatis est, Regibus et Sacerdotibus commune.

Q. IV. Cur hoc nomen specialiter invocan-

dum et honorandam est? Resp. Quia, teste Apostolo, *est nomen super omne nomen*, ad Philip. II, adeoque venerabilius ipso nomine tetragrammaton, *JEHOVA*. Primo, quia est proprium Verbi Incarnati nomen, significans totam Incarnationis et Redemptionis economiam, seu Deum, qua Salvator et Redemptor est. (Hoc autem beneficium Redemptionis majus est, quia nihil nasci profuit, nisi redimi profuisset, ut Ecclesia canit.) Nomen autem *Jehova* significat Deum, qua Dominus et Creator est. Ad hæc Redemptionis nomen includit nomen Creatoris, non e contra. Hinc infert Abulensis, in c. xx. Exodi, majus esse peccatum accipere nomen Jesu, in vanum, quam nomen Dei, et confirmat ex usu Ecclesiæ, quæ auditio nomine Jesu flectit genua et inclinat caput; non autem auditio Dei nomine. Secundo, quia non ab homine vel creatura aliqua, sed a SS. Trinitate Christo est impositum, et ab Archangelo in terras delatum. Tertio, quia est nomen, per quod omnes salvi fieri debemus, siquidem salutem et Salvatorem nobis annuntiat. Quarto, quia est nomen efficacissimum. 1. Ad corporis aegritudines curandas. Actor. iii. *In nomine Jesu Christi surge.* 2. Ad pellendos et corporibus dæmones. Marc. ult. *In nomine meo dæmonia ejicient.* Exemplum habetur, Actor. xvi, vers. 18, ita ut etiam perfidi aliqui ad id hoc nomine uterentur, eventum quandoque felici, ut Luc. ix, vers. 49, quandoque infelici, ut Actor. x, vers. 43.—3. Ad eorundem dæmonum tentationes et insidias pellendas; quod experti S. Antonius, Hilarion, Edmundus, Abramius, alique. 4. Denique ad miracula patranda, omniaque sanctificanda. Ac licet effectus prædicti quandoque etiam per alia Dei nomina obtineantur, non tamen toties ac tam certo; licet nec in nominis Jesu invocatione tanta efficacia certitudo sit, quanta est sacramentis, quia non exat hujus rei promissio vel sanctio aliqua. Quinto, quia usu receptum fuit apud omnes Christianos, ut hoc nomen summe honorarent, capitis adpersione, populum flexione, vel alio honoris indicio, ut cum eleganter pingitur radii solaribus cinctum; item dum nemo sibi hoc nomen ausus est tribuere.

Quæstionculæ de Epiphaniâ, seu trium Regum festo.

Quæritur I. Quales fuerunt hi Magi? Resp. Juxta sententiam probabiliorum, non fuisse maleficos, sed viros sapientes Astrologiæ et Philosophiæ vacantes, moreque philosophico viventes. Tales enim fuisse Magos apud Chaldæos et Persas testatur Hieronymus, Dan. II. Accedit, quod non videbatur conveniens, ut malefici et præstigiatores demonum mancipia ad præsepe Christi primi adducerentur, sed tales potius, qui juxta naturæ præscripta viverent.

Q. II. An vere Reges fuerint? Resp. Affirmative; ita enim semper Christianus populus eos pinxit, ita etiam communiter Patres, Colligitur ex regis eorum numeribus, et thesaurorum apertura, qua non est vulgare hominum. Item quia in illis regionibus Magi in summo honore erant, et nulli fere Reges nisi Magi erant. Accedit congruentia, ex D. Thom. III p. q. XXXVI, art. 4, quia enim Christus venerat omnes gentes salvas facere, decebat, ut natus non vocaret solum ad se pastores, viles, rudes, Judeos, prope constitutos, sed etiam Magos, qui essent Reges sapientes, longe positi, ut ita appareat neminem a Christo excludi.

Q. III. Cur ab Oriente vocati hi Magi ad Christum? Resp. Quia ibi genus humanum lapsus est, et ejectionem e Paradiso. Unde bene jubentur Magi per aliam viam reverti.

« Regio quippe nostra, inquit Gregor. hom. x in *Evangel.* Paradisus est, ad quam Jesu cognito redire per viam, qua venimus, prohibemur. A regione etenim nostra superbiendo, inobediendo, visibilia sequendo, cibum vetitum gustando, descessimus; sed ad eam necesse est, ut flendo, obediendo, visibilia contemnendo, atque appetitum carnis refrænando redeamus. » Sic Gregor. Secundo, quia inde dies nascitur, Christus autem verum attulit mundo diem. Unde Zach. VI. dicitur: « Ecce Oriens nomen ejus. » Et Luc. I. « Visitavit nos Oriens ex alto. »

Q. IV. Quomodo appellati sunt hi Magi? Resp. cum Venerabili Beda in Collectaneis: « Dicitur primus Melchior, senex et canus, barba proluxa et capillis, Aurum obtulit Regi Domino. Secundus nomine Gaspar, juvenis imberbis, rubicundus, Thure quasi Deo oblatione digna Deum honorabat. Ter-

tius fuscus, integre barbatus, Balthasar nomine, per Myrrham Filium hominis mortuum professus est. » Sic ille. Ternarius vero hic tres orbis partes, seu universitatem humani generis, quod per tres filios Noe propagatum est, significat ad Christum adducendam, vel etiam fidem Trinitatis.

Q. V. Cur per stellam indicem sunt vocati? Resp. Quia Astrologi erant, ideo familiari sibi et amabili signo vocati sunt. Cum bovem ad te allicis, fœnum, non carnem e porrigis; cum canem vocas, carnem, non fœnum ostentas. Condescendens, itaque Dominus Magorum saluti, per id vocabat eos, quod maxime delectabat. Secundo pastores Judæi vocati sunt per Angelum, quia Judæi « acceperunt legem in dispositione Angelorum, » Act. VII et ad Gal. X, et habebant legem scriptam; Gentiles vero habebant tantum naturalem, et per creaturas solum visibiles « invisibilia Dei cognoscere poterant, » ad Rom. I, ideoque vocati sunt per stellam, et cœlestem indicium. Coli autem maxime enarrant gloriam Dei. Illi per creaturam rationalem, velut rationales; hi per elementum tantum, quod ratione uti nescirent, ut vult S. Greg. hom. x in *Evangel.*

Q. VI. Unde agnoverunt, hanc stellam esse indicem Christi nati? Resp. Ex peculiari revelatione et interno lumine. Quomodo enim absque hoc ad iter se accingere, Christum invenire, et pro Deo agnoscere ac venerari potuissent? Imo quomodo ibi Regem alium inquirere, ubi aliquis jam regnaret, ausi fuissent?

Q. VII. Quomodo intra tredecim dies ex Arabia Felici, quæ centum octoginta milliaribus distat a Bethleem, pervenire huc potuerunt? Resp. Quia dromedarios habebant, teste Is. c. LX, qui, ut S. Hieronymus scribit, uno die tantum conficiunt itineris, quantum equi nostri tribus.

Q. VIII. Quare aurum, thus et myrrham ei obtulerunt? Resp. Quia crediderunt esse Deum, et ut tali attulerunt thus, quod Deo solet incendi. Crediderunt esse hominem, et ut tali obtulerunt myrrham, qua corpora mortuorum condiuntur hominum. Totum hoc verbis illis expresserunt: « Ubi est qui natus est Rex? Venimus adorare eum. » Dum dicunt natum, agnoscunt hominem; dum volunt adorare, agnoscunt Deum. Regem denique expresse vocant. Unde S. Gregor. hom. x, ait: « Eum, quem adorant, etiam mysticis muneribus prædicant, auro Regem,

thure Deum, myrrha Mortalem. » Secundo S. Bernardus in *Sibolig.* ait: Forte aurum ob Christi paupertatem; myrrhæ unguentum, ob infantilis corporis teneritudinem; thuris odoramentum, ob sordidam stabuli mansio-nem obtulisse.

Q. IX. Quomodo nos mysticæ hæc munera offerre possumus? Resp. Deo offerimus aurum, thus et myrrham, quando offerimus ei animam per orationem, corpus per jejunium, seu afflictiones corporales et mortificationem, bona externa per eleemosynam.

Quæstionculæ pro festo Purificationis.

Quæritur I. Cur Christus in templo presentari, et B. V. purificari voluit, cum tamen neuter ea lege teneretur? Resp. Ob quatuor causas. 1. Ut docerent suum obedientiæ gradum observare. Nam primus gradus est observantium præcepta, sicut debent. Secundum observantium accuratius et cumulatus, quam debent. Tertium observantium ea quæ omnino non debent. Summam igitur filii obedientiam, et mater imitata est. « Nec mirum, ait D. Ambrosius de Purificatione, si mater observet legem, quam ejus filius non venerat solvere, sed adimplere. » 2. Ut docerent profundissimam humilitatem; sunt enim, qui intellectu sunt humiles, sed non voluntate, fatentur enim se peccatores, defectibus obnoxios, et omni supplicio dignos; sed nolunt tales ab aliis haberi, imo boni potius reputari, bona sua cupiunt prædicari, mala nesciri. Non sic Christus et Maria, qui etiam voluntate humiles fuerunt, quia etiam ab illis vilipendi amaverunt. Etenim Christus in monte Thabor seorsim ostendit gloriam suam coram tribus tantum discipulis; passionis vero ignominiam pertulit in monte Calvarie coram ingenti multitudine. Idem gloriosam nativitatem suam paucis tantum pastoribus voluit annuntiari, ministerio Angelorum. Hodie vero ut servus voluit in templo publice offerri. Similiter Maria non ore prædicabat similem aliis matribus, sed re ipsa se talem proferebat, ut nemo de ea aliter opinari posset, cum tamen longe diversa mater esset ab illis matribus. Alii jure se humiliant, quia habent in se causam humilitatis, sordes peccatorum, et defectus, vel notam servitutis, alteriusque debiti. Nihil horum in Christo, nihil in Maria. Neque enim servus Christus, neque immunda erat

Maria; nihilominus quasi tales in templo se sistunt, cum tamen ille Dominus, hæc Virgo esset. 3. Ut docerent nos gratitudinem erga Deum divinam beneficia. Altera enim ratio, cur primogenita Deus sibi offerri præciperet, erat, quod Hebræorum primogenita servavit, quando Ægypto Angelus Domini omnia Ægyptiorum primogenita percussit, Exod. XII, quam rationem subdidit Moyses, Exodi III. Ita propter hoc beneficium Judeis olim a Deo impensum, in gratiarum actionem sistit Deipara Filium, nec non et Filius se ipsum coram Deo Patre. Ubi docemur gratias agere Deo etiam pro beneficiis, quæ majoribus nostris impendit, veluti pro conservata majorum nostrorum fide, pro primis sanctis Episcopis patriæ nostræ datis, pro optimis et Catholicis Principibus, pro constantia Martyrum, fundationibus Monasteriorum et Diocesium, etc. 4. Ut ne scandali occasionem alicui præberent. Cum enim lateret adhuc homines Christi Divinitas, et Deiparæ Virginitas, poterant scandalizari si vidissent, eos præceptum Domini non observare; singularitas enim, et nolle subje præceptis, valde scandalizat. Unde timendum in populo murmur erat, si Virgo se purificationi, et filium oblationi non presentasset. Maluit itaque honore sibi debito carere Christus, et Maria, quam officieculi occasionem præbere.

Q. II. Cur non agnum, sed par turturum, aut duos pullos columbarum obtulit Deipara? Resp. 1. Ex paupertate, quia cum paupere filio pauper vivere voluit, ideo etiam pauperum hostiam dare. 2. Ob mysterium, quia Christus ipsemet erat Agnus verus, quem præfigurabat ille typicus; debet autem umbra cedere veritati. Fuit igitur in hæc oblatione Christus Agnus matutinus, futurus postea vespertinus, in cruce scilicet immolandus, ut sic impletur figuram jugis sacrificii, Exod. XXIX, ut docet S. Bern. serm. II et IV de *Purificatione*. 3. « Quia talem hostiam, inquit Eucherius Lugdun. hom. infra octavam Nativitatis, offerre debuit Virgo Maria, per quam castitas et humilitas figuratur, quæ inter omnes mulieres et castior et semper humilior extitit; et bene quidem non singula, sed paria obtulit, qua non corpore tantum, sed corpore et anima casta et humilis erat. »

Q. III. Cur festum hoc vocatur per *Lichtmestag*? Resp. Quia hoc die cerei multi benedicuntur, et accenduntur in honorem et

memoriam Christi, de quo S. Simeon dicebat: « Nunc dimittis servum tuum, Domine, quia oculi mei viderunt salutare tuum. Lumen ad revelationem gentium. »

Q. IV. Quid ergo significant cerei hoc die benedicti soliti? Resp. Ipsum Christum; nam aptissima est Christi cum cereo comparatio. Nam in primis aeternam Christi, quae Dei Filius est, generationem modo aliquo representat. Etenim D. Basilius, lib. II *contra Eunomium*, ait: « Oportet divinam de Deo generationem intelligere impassibilem, indivisibilem, sine tempore instar resplendentis a luce radii. » Itaque uti radius a luce, seu lumen a corpore luminoso producit in aere, seu diaphano, sine omni sive lucis, sive aeris corruptione; ita Filius Dei, qui, ad Hebr. I « splendor gloriæ et figura substantiæ Dei » vocatur, gignitur a Patre absque ulla corruptionis labe. Deinde uti splendor lucis est coævus soli v. gr. et si sol ab æterno fuisset, ab æterno illuminasset; ita etiam Filius Patri coæternus est. Denique uti non minuitur lux, quando producit lumen in medio cum cereis a cereo accenditur, nihil hic deperdit, sed manet tantus, quantum erat prius quam alteri communicaretur; pariter et Filius, qui in Symbolo Nicæno lumen de lumine appellatur, ita suam totam a Patre recipit naturam, ut interim nihil ei demat. Cujus rei alterum simile affert S. Basilius; loco supra citato de artis communicatione. « Nam tota, inquit, ex doctibus in discipulos immissa, cum nihil desit doctibus, profecto adsit iis, qui didicerunt. 2. Cereus temporalem etiam Christi Nativitatem representat; nam uti in cereo tria sunt, quæ candelam unam constituunt, lumen, cera, stupa seu linum; ita et in Christo tres diversæ substantiæ unam constituunt Christi personam, divinitas, caro, anima. Lumen seu ignis divinitatem notat, in Dent. iv. « Deus tuus ignis consumens est. » Quia ut elementum ignis superat omnia elementa claritate, subtilitate, levitate, activitate, situ seu altitudine; sic Deus omnia creata. Cera Christi carnem denotat; ut enim cera ab apibus ex purissimo succo, quem ex odoriferis hausere floribus, sine ulla earum contaminatione aut nota conficitur; ita caro Christi opera Spiritus S. ex purissimo Diparæ sanguine sine illius labe coagulata est. Linum denique cera lectum animæ Christi typus est. Linum illud cum flammam concipit, ea totum ignitur,

non ita cera; sic et anima Christi ex prima sui cum divinitate unione, beata et beatitudinis dotibus ornata fuit, non tamen corpus Christi, nisi post Resurrectionem.

Q. V. Cur cerei in processionibus portantur? Resp. 1. Ad protestandam fidem nostram per quam intellectus noster illuminatur. 2. In gratiarum actionem pro fidei vere lumine tam gratiose communicato. 3. Ad confusionem Hæreticorum, ut ostendamus, nos non erubescere Christum confiteri coram hominibus, ut ipse quoque nos confiteatur coram Patre, qui in cælis est. 4. Ut impleamus Christi monitum, Luc. XII, hortantis: « Sint lumbi vestri præcincti, et lucernæ ardentes in manibus vestris. »

Q. VI. Cur cerei in Missa accenduntur? Resp. ob tres causas. 1. Ad fidem nostram demonstrandam, quia credimus Missam esse vere sacrificium incrementum, per quod idem Christus, qui nobis crucifixus est, Patri æterno incremento modo offertur. 2. Ad letitiam nostram et gratitudinem, quam de sacrificio hoc in nostrum commodum instituto concipimus, demonstrandam; ad hunc enim finem ignes publicos accendi, quotidiana experientia testatur. 3. Ad amorem nostrum, quo velut igne hoc holocaustum et sacrificium offerimus, demonstrandum; ad tale enim holocaustum ignis, quo tota hostia consumebatur, necessarius erat.

Q. VII. Cur ad Baptismum cereus adhibetur? Resp. Ad significandum, quod per Baptismum fidei lumen accipiunt baptizandi, et jam non filii tenebrarum, sed filii lucis effecti sint.

Q. VIII. Cur agonizantibus cereus in manus datur? Resp. Ut profiteantur, se in Catholica fide vitam finire velle, atque adeo cum prudentibus Virginitibus lampadem suam oleo charitatis, et fidei lumine instructam habere, ut ad celestes nuptias cum Agno celebrandas intromitti queant.

Q. IX. Cur in mortuorum exequiis tam copiosa lumina adhibentur? Resp. Ut ostendatur, eos vera fide illuminatos mortem optatiisse, nosque ex animo illis optare, ut quemadmodum Ecclesia canit in Missa pro defunctis, lucis æternæ beatitudine perfui queant.

Q. X. Cur exortis coeli tempestatibus cereus accenditur? Resp. Ut per preces, quas Ecclesia in benedictione cereorum adhibet, diaboli et assecularum illius furor, et nocendi cupiditas arceatur, hinc in benedictione ea-

rumdem precatur, ut quibuscumque locis accense, sive posite fuerint, discedant principes tenebrarum, et contremiscent, et fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitacionibus illis, nec presumant illos amplius inquietare, aut molestare servientes Deo omnipotenti.

Questionculæ de Quadragesima.

Queritur I. Cur cineres in principio Quadragesimæ capitibus inspergantur? Resp. Triplitem ob causam. 1. Ut sicut olim Ninivite in cinere poenitentiam egerunt, ita et nos poenitentiae tempus a cineribus inchoemus, hinc Ecclesia in Missa feriae Cinerum orat: « Omnipotens sempiternus Deus, qui Ninivitis in cinere et cilicio poenitentibus, indulgentiæ tuæ remedia præstitisti; concede propitius, ut sic eos imitemur habitu, quatenus venie prosequamur obtentu. Per Dominum. 2. Ut originis nostræ memores humiliemur, et per hanc humilitatem tum a vitis absterreamur, tum etiam Deum facilius placeamus; hinc Sacerdos capiti cineres imponens dicit: « Memento homo, quia pulvis es, et in pulverem revertieris. » Et Ecclesia in Missa: Deus, qui non mortem, sed poenitentiam desideras peccatorum, fragilitatem conditionis humanæ benignissime respice; et hos cineres, quos causa referendæ humilitatis, atque promerendæ veniæ capitibus nostris imponi decernimus, benedicere pro tua pietate dignare, ut qui nos cinerem esse, et ob pravitate nostræ meritum in pulverem revertens cognoscimus; peccatorum omnium veniam et præmia poenitentibus repromissa misericorditer consequi mereamur. Per Christum Dominum nostrum. Amen. 3. Ut per benedictionem cinerum varia beneficia et gratiæ propter Ecclesiæ preces obtineantur, quæ quidem beneficii in genere indicat eadem Ecclesia, quando orat, ut quicumque hos cineres super se asperserint, pro redemptione peccatorum suorum, corporis sanitatem et animæ tutelam percipiant; in specie vero illa enarrat in sequenti oratione: Deus, qui humilitatione flecteris, et satisfactione placearis; aurem tuæ pietatis inclina precibus nostris, et capitibus servorum tuorum, horum cinerum aspersione attackis, effunde propitius gratiam tuæ benedictionis; ut eos et spiritu compunctionis repleas, et quæ juste postulaverint, efficaciter tribuas, et

concessa perpetua stabilitate intactos manere decernas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Q. II. A quo institutum est Quadragesimale jejunium? Resp. In primis ab Apostolis, dein a variis Conciliis, et SS. Patribus, et ferventibus christianis, qui hanc institutionem auctoritate, encomiis, et exemplis receperunt et confirmarunt.

Q. III. Ob quas causas institutum est hoc jejunium? Resp. Ob tres præcipue. 1. Ad Christi jejunantis aliqualem imitationem. 2. Ad peccatorum veniam facilius a Deo impetrandam, sicut Ninivite triduo jejunantes eam obtinuerunt; sed et futura peccata facilius devitantur, ut S. Bernardus, s. XXXVIII, indicavit dicens: « Bonum et salutare jejunium, quo redimuntur æterna supplicia, dum remittuntur peccata, non solum autem ablutum est peccatorum, sed etiam extirpationem vitiorum; non solum obtinet veniam, sed meretur gratiam; non solum delet peccata præterita, quæ commisimus, sed etiam repellit futura quæ committere poteramus. » Et brevius S. Chrysostomus, h. I *de jejunio*: « Jejuna, quia peccasti; jejuna, ut non pecces. » 3. Ad varias utilitates et gratias, quas jejunium offert, obtinendas; quas quidem in genere indicavit S. Leo, s. II *de jejunio*, dicens: « Divinarum reverentia sanctorum inter quolibet spontaneæ observantia studia habet semper privilegium suum, ut sacrati sit, quod publica lege celebratur, quam quod privata institutione deperditur; exercitatio enim obedientiæ, quam sibi quisque proprio arbitrio indicit, ad utilitatem cujusdam pertinet portio; jejunium vero, quod universa Ecclesia suscipit, neminem a generali purificatione sejungit; et tunc fit potentissimus Dei populus, quando in unitatem sanctæ obedientiæ omnium fidelium corda conveniunt, in castris militiæ Christianæ similis ex omni parte est preparatio, et eadem ubique munitio. In specie vero enumerat breviter Ecclesia, dum in præfatione Fer. iv. Cinerum canit: « Qui Quadragesimali jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris et præmia. »

Q. IV. Quæ potissimum devotionis exercendæ sunt tempore Quadragesimæ? Resp. Tres præcipue, 1. Corporis castigatio; hinc jejunium præcipitur ab Ecclesia, et flagellatio a piis fidelibus peragitur, cruces portantur, aliaque similia opera suscipiuntur. 2. Orationi plus et accuratius vacandum;

hinc longiores preces ab Ecclesia in Breviario præseribuntur, Psalmus quinquagesimus cantatur, aliæque similes devotiones peraguntur. 3. Passio Christi sæpius ruminanda; hinc enim imagines passionem Christi representantes ante altaria, vel in medio templi suspenduntur, et hæc aut similia verba adduntur: O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte, si est dolor, sicut dolor meus.

Q. V. Cur Altaria in Quadragesima cortinis teguntur? Resp. Itidem ob tres causas. 1. Ut indiceretur, hoc tempus tristitiæ et condolentiæ ob passionem Christi, tunc poenitentiaæ agenda esse; hinc etiam nuptiæ publicæ hoc tempore prohibentur. 2. Ut significetur, nos Dei et Sanctorum faciem non visuros, nisi poenitentiam agamus. 3. Ut, sicut ante dictum, passio Christi, qua communiter in talibus cortinis depicta est, vehementius cordi et memoriæ imprimatur.

Q. VI. Cur tempore Quadragesimæ Vesperæ ante meridiem canantur? Resp. Quia olim hoc tempore antiqui christiani post Vesperas primum cœnabant; nunc autem, quia ob fervoris imminutionem dispensatum est, ut cœna illa sub meridiem accipi queat, Vesperæ quoque ante illam canantur. Et ideo sicut in Dominica die ob memoriam festivæ Resurrectionis jejunium suspenditur, ita Vesperæ quoque a prandio more solito cantantur.

Q. VII. Cur Dominica *Lætare* Rosarum appellatur Dominica? Quia Pontifex præter benedictionem solemnem, qua populo benedicere solet, et quasi gratulari mediam partem Quadragesimæ feliciter transactam, etiam Rosam auream benedicit, eamque Principi cuidam de Ecclesia bene merito transmittit in signum gratitudinis ob beneficia Ecclesiæ prestata.

Q. VIII. Cur in Dominica Palmarum palma benedicuntur? Resp. Ob tres causas. 1. Ob memoriam Christi Jerosolymam ingredientis, et cum palmis excepti. 2. Ut fruges, quæ circa hoc tempus progerminare incipiunt, ob sacram benedictionem ipsis ab Ecclesia impertitam abundantius floreat et crescant. 3. Ut indicetur Fidelibus, neminem posse Jerosolymam cœlestem ingredi, nisi qui multiplicem de vitis et passionibus suis victoriam obtinuerint.

Quæstioncule de Passione Christi in genere.

Quæritur I. Cur Christus voluit Jerosolymis pati? Resp. Ob plures causas. Prima est, quia ibi tantum immolabantur hostiæ, quæ erant figuræ passionis Domini. Præsertim agnus paschalis, qui non nisi Jerosolymis immolabatur, et comedebatur. Ibidem etiam Abraham in monte Moria paraverat immolare Filium; in quo Christi immolatio perspicue representatur. Secunda, quia passio Christi in bonum totius mundi decreta erat, ergo decebat, ut in medio orbis perageretur, Jerosolyma autem in medio orbis tunc habitati sita erat, confinis Asiæ, Africae, Europæ. Ut ergo toti mundo facilius innotesceret præcipuum fidei mysterium, passio, inquam, Christi, congruentissime facta est Jerosolymis, unde primis Asiæ, deinde per mare mediterraneum Africae, et Europæ cito insinuari poterat. Tertia, quia voluit in passione uti summos dolores, ita summam quoque sustinere ignominiam, quæ sane ex eo mirum in modum aucta est, quod in loco celeberrimo crucifixus est. Transfigurationis suæ elegit Dominus montis recessum, locum nemini conspiciendum; crucifixionis vero suæ locum patentissimum. Ita nos præclara nostra tegere, humilia nostra pangere deest.

Q. II. Cur tempore Paschali pati voluit? Resp. Ob duas causas. 1. Quia eo tempore Agnus Paschalis immolabatur, qui Christi immolandi typus erat. 2. Quia eo tempore plurimi ex omni Judæorum terra confluebant Jerosolymam. Voluit autem Dominus coram tanta multitudine pati, quia uti communis erat passionis fructus, ita ignominiam suam voluit esse maximam, suamque crucifixionem plurimis conspicuam.

Q. III. Cur pati voluit Christus? Resp. 1. Ad majorem Patris sui æterni gloriam, ad quem finem omnia sua opera dirigebat, ut ipse Joannes insinuavit, dicens: « Ego non quero gloriam (id est honorem) meam » 2. Ob gloriam propriam, juxta illud Luc. 22. « Nonne oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? » 3. Ob salutem generis humani, ut indicavit Angelus Josepho, Matth. c. 1. « Et vocabis nomen ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum a peccatis eorum. »

Q. IV. Cur campanarum sonitus in Feria quinta usque ad Sabbatum suspenditur?

Resp. Per hoc indicari Apostolorum fugientium silentium, simulque incitantur fideles ad passionem Christi in silentio meditandam; campanarum vero invicem crepitacula ingratum sonum edentia adhibentur, ad tumultum Judæorum Christum capientium et crucifigentium significandum.

Q. V. Cur eadem Feria V. Altaria denudantur? Resp. Significari per eam denudationem, quod Christus sæpius tempore passionis fuerit denudatus, maxime vero in flagellatione, et crucifixione.

Q. VI. Cur Feria VI. tredecim candelæ tempore matutino accenduntur, et omnes successive extinguuntur præter unam, quæ sub finem retro altare portatur? Resp. Id ideo fieri, ut significetur, omnes Apostolos Christum tempore passionis dereliquisse, excepta B. V. quæ constans perseveravit.

Quæstioncule de Passione Christi, in specie de Agonia et Oratione Christi in horto.

Quæritur I. Cur Christus ante egressum in montem Oliveti hymnum dixit? Resp. Ob tres causas. 1. Ut demonstraret alacritatem suam et promptitudinem patiendi, adeoque se gaudere, quod hora passionis adveniret, quam magno desiderio desiderasse se dixerat. Hæc enim hora illa erat, quam ut videret, exultavit Abraham, quam totus mundus expectabat. 2. Ut doceret, homini justo potius gaudendum quam lugendum esse, cum morti appropinquat. Quemadmodum enim cygnus morti cum cantu obviare dicitur; sic etiam homo candidus et bonæ conscientiaæ facit; uti S. Franciscus, qui, sub illo versu Ps. 141. « Me expectant justi, donec tribuas mihi » obiit. Et Nicolaus, in illis verbis Ps. 30. « In manus tuas commendo spiritum meum. » Et S. Ludovicus, Rex Gallia, in illis verbis: « Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum; » ut in eorum officiis legitur. 3. Ut doceret post mensam gratias agere; ne videlicet simus instar porcorum, qui nunquam attollunt oculos ad arborem, unde glandes eis decidunt. Bruta non possunt agere gratias, nec debent, quia non sibi, sed homini nutriuntur; at homo, quia sibi vivit, maxime obligatur.

Q. II. Cur tres discipulos secum assumpsit? Resp. Ut essent testes eorum, quæ acturus et passurus erat. Nihil enim in tenebris, vel sine arbitris facere solebat Dominus; quin

TOMUS I.

potius dicebat: « Quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, predicare super tecta. » Ut sic etiam discipulos suos in campum educeret, non quidem ad pugnandum cum ipso, sed ad pugnam ejus spectandam, et pugnandi rationem perdiscendam, ipsosque animandos tanquam et ipsos aliquando in arenam descensuros; « sicut aquila nimirum provocans ad volandum pullos suos, et super eos voltans etc. »

Q. III. Cur torrentem Cedron transivit? Resp. 1. Quia via ad montem Oliveti illic ducebat. 2. Ut exemplo suo nos doceret, prius transeundum esse Cedron crucis et tribulationum, si ad montem Oliveti, id est, ad gloriam pervenire et in die resurrectionis capita nostra exaltare, seu læti et hilares commutare velimus. Ita enim semel statutum est, « quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei. » Act. 14. Ad quod animat nos exemplum Christi, sicut exemplum Joannis, ducis Machabæorum, quando ad torrentem transeundum videret trepidare populum, ipse primus transfretavit. « Animavit enim milites, ut ipsi post eum transirent. 1. Machab. 16.

Q. IV. Cur in montem Oliveti ascendit? Resp. Ut ex eo loco inchoans passionem suam, primam et primariam ejus causam nobis demonstraret, Dei scilicet misericordiam, quæ per oleum designatur. Hinc enim est Samaritanus ille, qui misericordia motus super humanum genus gravissime vulneratum, descendit de Majestate sua, et oleum infudit vulneribus suis. 2. Ut seiremus, morti vicinos, etiamsi Poenitentiaæ et Eucharistiaæ Sacramentis muniti sint, bonamque conscientiam habeant, ita ut hymnum canere queant, nihilominus ascendere debere ad montem Oliveti, hoc est, ad Dei misericordiam potius, quam ad justitiam; tum quia omnia opera nostra valorem ex se non habent, sed ex Dei misericordia et gratia, per Christi passionem nobis impertita, et per Sacramenta applicata; tum quia incerti sumus, an opera nostra usquequaque perfecta sint.

Q. V. Cur in hortum montis Oliveti intravit? Resp. Quia locus ille erat notissimus Judæis, et eo quod Christus frequenter ibi orare consueverit.

Q. VI. Cur in hortum assumpsit tres sibi magis familiares discipulos? Resp. Ob tres causas. 1. Quia cæteris fortiores in fide et

Christi dilectione erant, minusque obnoxii scandalo, utpote qui Christi majestatem et gloriam speculati fuerant in monte Thabor; quasi eis diceret Christus: Vos de mea divinitate et gloria debitare non potestis; ipsi enim vidistis eam in monte, et audistis vocem Patris mei, non igitur miremini, licet nunc alia forma, morere nimirum et afflictione circumdatus vobis appaream. Volo enim ut toti Mundo contestemini, non tantum, quis ego ex me sim, sed qualis etiam propter ipsum factus sim. Itaque magis perfectos ad majus certamen ducit, Jacobus et Joannes jam antea gloriabantur se posse libere ejus calicem. Petrus vero dicebat: « Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. » 2. Ut esset socii laborum, qui erant, et consolatio. Magnam illis gratiæ prerogativam concesserat, dum his solis gloriam suam ostendit; sed eam hic tribulatione compensavit, dum eosdem mortis sua afflixit, et periculo comprehensionis ac mortis objicit. Ita nimirum solet Deus illos, quos majori extulit gratia, vicissim majori cruce onerare ac deprimit. 3. Ut sciremus Dei gratiam et favorem esse, cum ipso tritari et pati, et Deo gratias agere debere, qui ab eo occasione accepit, strenue laborandi, et pro ipso patiendi. Hæc enim sunt semen glorie.

Q. VII. Cur cepit contristari, et mœstus esse? Resp. 1. Ut se verum ostenderet hominem, passibilem, et eisdem nobiscum affectibus obnoxium; neque enim speciem incarnationis suscepit, sed veritatem. Debit ergo, et dolorem suscipere, ut vinceret tristitiam, non excluderet. Neque enim habent fortitudinis laudem, qui stuporem magis vulnerum tulerint, quam dolorem. 2. Ut disceremus, noxias saltem delicias nobis interdiceret, et preterea quandoque ultroneam assumere tristitiam per novissimum et sacramentissimam passionis Christi meditationem. « Melius esse venire ad domum luctus, quam ad domum convivi, » ait Ecclesiastes c. 7. 3. Ad consolationem infirmorum membrorum, inquit S. Bernardus, in serm. de passione Dom. « ne forte desperet aliquis, si caro infirma murmuret, ubi ad passionem promptus est spiritus. » Item ne animis concidamus, si non summum, quem deberemus, dolorem eliciamus peccatorum, confisi in dolore Christi, qui nobis per Sacramentum applicatur; quodque in confessione attritus fiat contritus.

Q. VIII. Cur oravit: « Pater mi, seu Abba Pater, si possibile est (omnia autem tibi possible sunt) transeat a me calix iste; verumtamen non mea voluntas, sed tua fiat? » Resp. 1. Ut ostenderet hominibus se verum esse hominem, quasi unum ex nobis, et vere mortem metuere, ac secundum appetitum sensitivum optare, ut eam effugeret; quia tamen in decreto Dei, et cum salute nostra fieri non poterat, petere se absolute et definitive, ut Patris voluntas fiat, etc. atque ut hinc intelligeremus, quanti ipsi steterimus, et quam caro pretio ab ipso redempti simus. 2. Ut moneret, non esse malum pati, quæ sunt hominis, et affectus humanos pati, tristari, pavere, ledere, etc. modo eos moderemur, et rationi, atque in primis Dei voluntati accomodemus, ipsum etiam rogemus, ut affectus nostros dirigat, etc. Sic enim Christus Dominus suam fregit voluntatem, seu potius velleitatem, et appetitum sensitivum, Patrisque voluntati subdidit, ut velut æger potionem amaram, a qua natura humana abhorrebat, sumeret, quia cœlestis Medicus sic præceperat, et salus corporis ejus, quod est Ecclesia, postulabat. Et hanc ob causam vocat hic passionem suam, *calicem*, quod instar amaræ potionis esset, tametsi valde salutaris. 3. Ut doceret resignationem in divinam voluntatem, cum ait: « Non sicut ego volo, sed sicut tu, » cum enim nesciamus, quid nobis expediat, opus est, ut Deo resignemus nostras necessitates, et dicamus, « Fiat voluntas tua. » Vel cum Davide: « In manibus tuis sortes mee. »

Q. IX. Quomodo tristari potuit Christus, cum tamen gaudium beatificum possideret, omnem tristitiam excludens? Resp. ex communi Patrum sententia, gaudium illud ab eo tempore ita suspensum et prohibitum fuisse, ut in superiore tantum anime parte (qua ad Deum ut finem attendit) operaretur, ad inferiorem vero (quæ circa media et temporalia versatur) non fluxisset. Tunc enim velut nubes aliqua obducta erat inter utramque partem, ut neutra alteram impediret, neutra alteri quidquam communicaret. Ad eam fere modum, quo celo obducto nubibus, inferius turbo, imber, fulgura, fulmina, tonitrua fiunt maximo nostro terrore; supra nubem vero colum serenissimum est, quæ tamen serenitas tunc nihil nobis solatii vel gaudii affert. Unde si quis caput supra nubem illum erigere posset, supra experiretur calorem, infra vero frigus, etc. Alia id ipsum simili-

tudine declaramus; an non aliquando evenit, ut æger quis collo intumescat, ita ut nihil prorsus refectionis ad stomachum deferre possit? Talis igitur cibum cum voluptate in os ingerit, masticat et terit; sed quia deglutire nequit, ob faucium occlusionem, stomachus interim, et reliqua membra ventiosissime affliguntur, quia cibum attrahere cupiunt, nec possunt. Interim lingua et palatus gustu afficiuntur; sed quia illum cibum stomacho communicare nequeunt, inde acerbissimus dolor, et mors denique miserrima. Ita res se habuit in Christo, Unde fit, ut gaudium beatitudinis, quod in superiore anime parte continebatur, dolorem potius et anxietatem Christo in inferiori ejus parte excitavit, quod inferior nihil gaudii e superiorum parte reciperet.

Q. X. Quomodo Angelus confortavit eum? Resp. Id contigisse vel consolando eum verbis, aspectu externo, sanguinis abstersione, laudibus etc. vel proponendo illi ingentem fructum, qui ex passione ejus proventurus erat, Dei gloriam, ipsius Christi exaltationem, animarum salutem et gaudium, etc. juxta id Ps. lxx. « Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum; » vel ostendendo Patris voluntatem esse, ut calicem ebiberet, hinc ea intellecta dixit: « Surgite, eamus; » obviam scilicet turbis eum capturis.

Q. XI. Qualis fuit agonia Christi? Resp. 1. Fuisse secundum aliquos duellum quoddam voluntarium ad majorem dolorem assumptum, inter carnem et spiritum, seu appetitum sensitivum et rationem, quasi inter duos milites a Duce permissum. Caro pati refugiebat; spiritus patiendum esse contendeat; et quia uniti erant, et alter alterum in suam trahere partem nitebatur, inde hæc agonia. Velut si duo in eodem carcere, et eadem catena colligati ita colluctentur, ut alter velit fugere, alter vero manere, cum a se mutuo nequeant separari. Fugere conabatur a morte Christi caro naturali inclinatione; sed retinebat eam spiritus, eique pravebat, et mortem subeundam denique persuasit, tametsi trepidanti et horrenti. 2. Fuisse duellum inter metum mortis et imminentium cruciatuum ex una parte; et letum glorie Dei et salutis hominum, ex altera. 3. Fuisse duellum inter vitam et mortem prout canit Ecclesia: « Mors et vita duello conflixere mirando. » Solet enim in moribundis adverti ejusmodi lucta, cum

mors appropinquans abripere nititur hominem e vivendum numero. Tunc enim natura horret, resistit, sudat præ angustia quamvis viribus et sensibus jam defuncta, et pene exanimis. Christus integris sensibus ac viribus luctatus est cum morte clarissime conspecta.

Q. XII. Quæ causæ fuerunt hujus extraordinarii sudoris, et agonie? Resp. Sequentes causas fuisse. 1. Representatio secutorum tormentorum. 2. Apprehensio peccatorum omnium ab hominibus commissorum, et committendorum, quorum enormitatem, multitudinem, damnum ex offensione Divinæ Majestatis ponderabat. 3. Consideratio exigui fructus passionis suæ in multis hominibus secuturi. 4. Consideratio dolorum et martyriorum, quos electi passuri erant amore sui, atque adeo et ipse in corde patiebatur.

Quæstionculæ de Flagellatione Christi.

Quæritur I. Cur Christus in sua flagellatione nudari voluit? Resp. 1. Ut fœdam illam nuditatem, quam humano generi peccatum Adæ adduxit, puniret in seipso. Sic enim per peccatum nudatus est homo Dei gratia, et remansit fœdus atque abominabilis. 2. Ut doceret nos veterem hominem, qualis per peccatum factus est, exuere, et induere novum, qualis in Paradiso ante peccatum fuit. Adm vestitus a Deo fuit in signum admissi peccati, et in symbolum penitentis. Hinc quadraginta illi milites, ac martyres, apud S. Basilium, a Prefecto nudati, et in gelidum stagnum conjecti, ut ibi frigore necerentur, hæc voce se animabant: « Non amicum exuimus, sed hominem veterem, concupiscentie deceptione corruptum. Gratias agimus tibi, Domine, quod cum isto amicum simul et peccatum exuere licet, quoniam ob serpentem cum induimus, ob Christum vero exuimus. » Tum singulis singulæ de celo alate per Angelos sunt coronæ.

Q. II. Cur ad columnam ligari voluit? Resp. 1. Ut absolveremur nos a vinculis peccatorum, quibus ligati eramus, velut victimæ ad macellum æternæ damnationis. Quemadmodum enim Samson ligari se passus est, et fortia brachia sua in funes ultro inseruit in gratiam populi sui, ut eorum paci et quieti consulere, et malum, quod impendebat eis a Philisthis, averteret; ita etiam Christus in gratiam omnium nostrum, ut

avereret a nobis malum illud æternum, vinciri se permisit. 2. Ut nos sibi vicissim alligaret per fidem, amorem, patientiam, obedientiam, de hoc enim prophetavit Jacob, cum Jude benedicens ait: « Ligans ad vineam pullum suum, et ad vitem asinum suam; lavabit in vino stolam suam, et in sanguine uvæ pallium suum. » Gen. 49. Pullus est populus gentilis ad Ecclesiam opera Apostolorum adductus; asinus Judæus alligatus Christo (prædicanti sibi in propria persona); lavit igitur Christus ligatus corpus suum in sanguine, ut nos alligatos sibi ablueret eodem. Quis non libenter alligari velit ad hanc vitem et columnam Christum? Quis ei non obediat? Quis non libenter ferat omnia tormenta ob amorem ejus, qui tanta pro nobis pertulit? Ergo quisquis es, « injice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. » Ecl. vii.

Q. III. Cur flagellari voluit? Resp. 4. Ut nos a peccatis in posterum absterneret. In primis enim si Deus ita sævit in Filium innocentem, quomodo non sæviet in servum impenitentem? 2. Ut puniret peccata, quibus adhuc flagellamus eum tota die, quia *nomen meum blasphematur tota die*, inquit. Flagellatur autem blasphemis, ut ait S. Aug. tr. X. in JOAN. III. ut illarum nobis virtutum, quas difficile addiscimus, vivum aliquod exemplum proponeret in Filio suo. Difficile addiscimus contemptus et confusionem pati. Ecce tibi Dei Filium, nudatum coram securis et ludibriis expositum, ut scires nullam ignominiam esse ignominiam, sed honorem potius, cum pro Deo accipitur. Difficile addiscimus hominibus obedire, malis presertim et disculis. Ecce tibi Filium Dei, qui ligari sese et ad verbera aptari passus est, pro libitu, et libidine vilissimorum servorum. Difficile addiscimus patientiam in doloribus, silentium in injuriis. Ecce tibi Magistrum hujus artificis, qui inter immania verbera tam æquo animo stetit, quasi ignoraret, quid circa se ageretur, ut dicitur Psal. xxxiv. *Congregata sunt super me flagella, et ignoravi*. Nulla ibi vox, nullus gemitus, sed velut ovis coram tondentibus se obmutuit. Imo ausim dicere, hilarem potius et alacrem se ibi exhibuisse Christum. Non enim frustra dicit, Cant. v. *Messui myrrham meam cum aromatibus meis*, loquens de passione sua. Ut enim agricolæ, cum metunt, letiores esse solent, quam aliis temporibus, licet multo sudore et corporis incurvatione laborent tota die,

juxta id Is. rx. *Latabatur coram te, sicut qui letatur in messe*. Ita Christus licet ad verbera ad modum incurvatus esset, et sanguinem sudaret, letus tamen interim fuit, quia metebat tunc aromata suorum electorum.

Quæstioncula de Coronatione Christi.

Queritur I. Cur Christus coronatus est? Resp. 4. Ipsum occasione coronationi dedisse, dum dixit, se Regem esse, sed Regnum suum non esse de hoc mundo, hoc enim ludicrum regnum esse existimantes milites, ludicrum quoque regem creaverunt. 2. Cum potissima peccata in capite, ubi quinque sensus præcipue resident, committantur, voluisse Christum specialia quoque tormenta in capite sustinere, ad satisfaciendum pro illis.

Q. II. Cur purpurea chlamyde fuit indutus? Resp. 4. Ut magis confirmarent, eum ludicrum esse regem, dum ludicra purpura, que aliqui regie dignitatis est indicium, cum induerunt. 2. Ut satisfaceret pro peccatis, que multipliciter per superbiam vestium committi solent; ut enim tales sibi per vestes superbas auctoritatem et honorem conciliare cupiunt; ita Christus ex opposito per istam vestem irrisionem et contemptum pati voluit, ut contraria contrariis curarentur.

Q. III. Cur sceptrum arundineum ei oblatum est? Resp. 4. Id ad complendam ludicram coronationem factum, tum ut ostenderent, Christum vilissimum hominem esse, qui perinde ut arundo maris, et omnibus bonis destitutus esset. 2. Id ipsum etiam ad peccata, que per Reges hujus mundi sceptrum male gerentes committuntur, pati voluisse Christum; eum enim potentes poterent tormenta sint passuri, gravia quoque peccata ab iis commissa fuisse necesse est.

Q. IV. Cur sputis conspui voluit Christus? Resp. 4. Ad summam ignominiam, que ei obvenire poterat, tolerandam. Quæ enim major ignominia excogitari poterat, quam quod sit facies, in quam desiderant Angeli prospicere, sputis turpissime dehonestata? 2. Ad satisfaciendum pro peccatis, que plurima in faciebis adscitio decore ornandis perpetrantur, uti et pro illis peccatis, que turpiloquio et sacrilego ore committuntur, que magis Christum dehonestabant, quam

si omnia totius mundi spula in faciem ejus fuissent conjecta.

Quæstioncula de Crucis Bajulatione.

Queritur I. Cur Christum ante bajulationem crucis iterum propriis vestibus induerunt milites? Resp. 4. Ut magis agnosceretur, in veste propria, quam aliena. Studebant enim famam ejus modis omnibus conspurcare, et nomen exosum reddere. Erat autem facies Domini adeo deformata sputis, alapis, sanguine, ut in aliena veste vix agnosci posset. 2. Ut impletur id, quod scriptum est de ejus tunica inconsutis: « Super vestem meam miserunt sortem. » Denique ut doceret, unumquemque in suis virtutum vestibus ad mortem esse iturum, non in alienis; tametsi forte in hoc mundi theatro alias gestarit: « Nihil intulimus in mundum, nihil efferemus. » Sola opera vere nostra sunt, et hæc sola nos sequuntur.

Q. II. Cur crucem suam portare Christus voluit? Resp. Ob tres causas. 1. Quia lignum crucis adeo probrosam et maledictum erat, ut nemo honestus id vellet tangere, ideo crucifigendis ipsis gestandum erat. 2. Quia bonus Dominus noluit quemquam fatigari aut vexari propter se; juxta id Is. lxxii. « Torcular calcavi solus, et de gentibus non est vir mecum. » Quod vero postea translata est crux in Simeonem, militum libidine factum est. Christus id non petiit. « Volens crucem sibi ipsi ferebat; neque enim necessitate compulsus accessit ad mortem. Quia decebat, ut ait S. Athanasius, victorem triumphantem de diabolo, non alteri concedere, sed sibi suum trophæum gestare. Vel ut Euthymius: Gerebat crucem tanquam strenuus miles lanceam, qua dejecturus erat adversarium. »

Q. III. Cur duo latrones cum Christo educti sunt? Resp. 4. Ut latronum consortio Christus magis infamaretur, quasi socius vel similis eorum; quod recte expressit Lucas, eum eos vocat, alios duos nequam, mentem et intentionem Judæorum exprimens, qui ut Christum nequam facerent, adjunxerunt illi alios duos nequam. Vide hic quam vere scripserit Is. c. liii: « Et cum iniquis reputatus est. 2. Propter mysterium significationis, ait B. Bonaventura, in c. xxiii. Luc. Nam per duos latrones secundum allegoriam intelliguntur duo populi, inter quos, et pro

quibus passus est Christus; unus scilicet Judæorum, et alter gentium, qui recte latrones dicuntur, quia utrique Deo per superbiam in Adam voluerunt præcipere dignitatem propriam. Sed populus Judæicus tanquam latro sinister adhuc blasphematur; Gentilis autem confitetur et orat. »

Q. IV. Cur Simon Cyrenæus in cruce portanda adjutor Christo datus est? Resp. 4. Quia milites metuebant, ne Christus in via deficeret, utpote fractus viribus, adeoque crucem effugeret; aut si moram traherent, revocaretur forte sententia a Pilato. 2. Ut Dominus indicaret: « Se non suam, sed hominum mortem obire, » ut ait S. Athanasius. 3. Ut sciremus, nobis etiam post Christum gestandum esse crucem; nec satis esse, quod Christus pro nobis eam tulerit, sed oportere, ut eandem cum Simone saltem levemus a terra nonnihil; quo videlicet passionem Domini per opera poenitentiae nobis applicemus. Ad hanc gestandam crucem Christus sapius nos invitavit. Licet autem caro reclamet, ad hoc tamen angarianda et cogenda est.

Q. V. Cur Christus mulieres flere prohibuerit, dicens: « Nolite flere super me? » Resp. 4. Ut eas instrueret, mortem suam non ita esse flendam, sicut mortem hominis vulgaris, qui mortem evitare nequeat; nec sicut extremam calamitatem, qualem Christo inferre Judæi sperabant et studebant. Mors enim Christo erat voluntaria, deinde momentanea seu tridua solum, denique toti humano generi utilissima et Christo ipsi gloriosa. 2. Ut eas a suæ mortis deploratione abducat in deplorationem majoris calamitatis multo magis deplorandæ, quæ Jerosolymitanis immineret in excidio urbis, et omnibus denique reprobis in excidio orbis.

Quæstioncula de Crucifigione Christi.

Queritur I. Cur Christus in monte Calvarie crucifixus est? Resp. Quia juxta multorum Patrum opinionem Adam primus parens ibi sepultus est; mori ergo ibidem voluit Christus, a ut sicut in Adam omnes moriuntur, sic in Christo omnes vivificentur; et in illo loco, qui dicitur Calvarie locus, id est, locus capitis, caput humani generis resurrectionem inveniat cum populo universo per resurrectionem Salvatoris, qui ibi passus est et resurrexit; ait Orig. tr. xxxv in MATTH.

et S. AMBR. in LUC. « Congruēbat, inquit, ut ibi vitæ nostræ primordia locarentur, ubi fuerunt mortis exordia. » 2. Mystice et propheticæ secundum CYRILL. CATECH. XII. quod ibi caput totius generis humani Christus erat passurus.

Q. II. Cur vinum myrrhatum, cum gustasset, noluit bibere? Resp. 1. Ne videretur voluisse conspire sensus suos, quo minus acerbiter sentiret dolorum, pati voluit Christus in illa hora tenebrarum, non relevari. Vinum autem illud, tametsi ex una parte amaritudinem præbebat, propter fel et myrrham, ex alia tamen doloris sensum poterat minuere, si exhaustum fuisset. 3. Ut sitis suæ ardorem in crucem reservaret, ubi omni dolorum genere mederi voluit omnibus nostris vitiorum morbis et sensibus depravatis; visui, cum aspicere voluit afflictam Matrem, et milites ludentes pro veste sua; auditui, cum audire probra, cachinnos, blasphemias; gustui, cum sibilis, et potari felle; odorati, cum factore loci vexari; tactui, cum affixus cruci pendere. 3. Mystice, secundum Hieronymum, ut significaret, se mortem quidem gustaturum, sed in ea non permansurum. Quod et nobis sua morte eruit, ut mortem tantum sustineremus, id est, temporariam tantum subiremus, non vero ebiberemus, id est, æternam non subiremus, ubi peccatores bibunt foecem furoris Domini, et fex eorum non exinanitur.

Q. III. Cur Christus in cruce mori debuit? Resp. 1. Ut pœna responderet delicto, medicina verbo. *Ut unde mors oriebatur, canit Ecclesia, inde vita resurgeret; et qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur.* Primus Adam perdidit nos, cum ad lignum vitium extendit manum suam. Secundus Adam redemit nos, cum ad lignum execrabile extendit manus suas. Inobedientia in ligno perdidit, obedientia in ligno reparavit nos; et quia homo in ligno obedivit circa rem facilem, ideo nunc in eodem obedire debuit circa rem difficilem. 2. Ut hoc acerbissimo supplicio satisficeret divinæ Justitiæ, et ex hoc appareret ejus rigor, et enormitas peccati. Quia enim peccata hominum commenerant gehennam, cui nulla equiparari supplicia possunt, idcirco gravissimum supplicium Christo fuit decretum, quale erat crux, sive ignominiam spectes, sive cruciatum. Ignominiam ejus maximam colligimus ex eo, quod in ea pendens omnium pateret, oculis, essetque omnium probrum, quod integris sensibus

continuo sentiebat, quamdiu vivebat. Unde mors turpissima et lignum maledictum vocatur in SS. Litteris, nec aliter habebatur a gentilibus. Cruciatum vero ex manuum et pedum transfixione, quorum nervi continuo distrahebantur a penduli corporis gravitate; deinde quia diuturnus erat, et sepe in aliquot dies poterat durare. Unde S. AUG. tract. XXXVI in *Joan.* ait: « Elegit extremum et pessimum genus mortis, qui omnem fuerat ablaturus mortem; de morte pessima occidit omnem mortem. » 3. Ut hac ratione mors Christi omnibus innotesceret, veluti certa et indubitata (propter futuram ejus resurrectionem) ac pro salute totius mundi suscepta. Unde LACTANTIUS, l. IV. *Instit.* c. XXVI, ait: « Extendit in passione manus suas, orbemque dimensus est, ut jam tunc ostenderet ab ortu solis usque ad occasum, populum ex omnibus linguis et tribubus congregatum sub alas esse venturum. » Et S. ATHANAS. l. *de Incarn.* « Par, inquit, erat, ut Dominus hoc modo mortem sustineret, manusque ejus extenderentur, ut hac quidem veterem populum, illac vero Gentiles attraheret et ambos in se conjungeret. Id enim ipse dixit, indicans, qua morte omnes redempturus esset: Cum exallatus fuero, inquit, omnes ad me traham. » Ad hæc, si cui crux quatuor habet cornua in quatuor angulos divisa; ita significabat Christum a quatuor mundi partibus tracturum ad se homines per suam passionem. De qua re scripsit HABAC. c. III. dicens: « Splendor ejus, ut lux erit. Cornua in manibus ejus; ibi abscondita est fortitudo ejus. » Cornua crucis intellige cum S. AUG. l. XVIII de *Civ.* c. XXXII, et aliis. 4. Ut perfectum nobis virtutum exemplar exhiberet, earum præsertim a quibus caro et mundus maxime abhorrebant, quales sunt hæc quatuor: Paupertas, Humilitas, Patientia, Obedientia. Et enim noxia cupiditas divitiarum, honorum, voluptatum, dominationis et libertatis, tam altas in animis hominum radices egerat, ut nisi Deus in se ipso hæc omnia, quas mundus tam avidè quærebat, damnares, impossibile foret extirpare. Quare crucem ascendit Christus, quasi excelsum cathedram, ut in ea nos doceret paupertatem in primis, quia nudus ibi stetit, nec habuit, quod habet volucres et vulpes, ubi reclinarer caput. Secundo humilitatem, quia instar malefactoris in medio latronum, loco supplicii publico et infami, in ligno execrando et maledicto. Tertio pa-

tientiam, quia cum summis doloribus pecepit tribus horis, cum maxima patientia et silentio. « Cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur, etc. » I. PERR. II. Quarto obedientiam, quia in eo fuit obediens Patri usque ad mortem, licet ei æqualis esset. Nemo ergo in posterum horreat paupertatem, nemo probra et contumelias, nemo mortem, et quodcumque mortis genus, nemo fugiat obedientiam; quia si hæc mala essent, imo si non salutaria et pretiosa essent, Dei Filius non assumpsisset.

Q. IV. Cur feria sexta mori voluit? Resp. 1. Quia illa die, sexta scilicet mundi, creatus fuit homo; ergo in eadem conveniente recreatus est, quamvis magno discrimine, nam creatus est sine labore, redemptus vero maximo labore. 2. Quia ea die de communi Patrum sententia Adam, et peccavit, et a Paradiso ejectus est; ergo bene eadem die est reparatus, et in Paradisum reductus, quod primo factum in latrone. Merito igitur Christiani hunc diem in honore habent et abstinentia sanctificant, quia in eo creati et recreati, lapsi et reparati, e Paradiso ejecti et in eum reducti sunt; in eo mors inventa et rursus eliminata fuit; in eo Scripturæ impletæ, Infernus spoliatus, et Paradisus est apertus.

Q. V. Cur in die solemnæ Paschatis mori voluit? Resp. 1. Quia Christus erat Agnus immolatus pro toto mundo, qui per eum liberandus erat de servitute Pharaonis, id est diaboli, et ab Angelo percutiente. 2. Ut magis innotesceret ejus mors, quia tunc innumerus populus ex omnibus regionibus confluerat. 3. Quia Christus toti moriens illuxit orbi, ideo conveniebat, ut, luna 14, in simplenilunio moreretur. 4. In die primo Azymorum mortuus est, ut « jam non epulemur in fermento malitiæ et nequitie, sed in azymis sinceritatis et veritatis, » ut ait Apostolus, I. CORINTH. V. q. d. quia Pascha nostrum immolatus est Christus.

Q. VI. Cur titulus, Jesus Nazareus Rex Judæorum, appensus est? Resp. 1. Ex mente Pilati, ut causam mortis explicaret, que ferebatur Regni Judæi affectatio. Vel secundum Chryostomum, ut Christum excusaret, et Judæos accusaret, ac confunderet, ut qui Regem suum crucifixierat; invitus enim Christum condemnavit. Unde admodum probabile est, ad ultionem de Judæis sumendam eum sic scripsisse. 2. Ex mente et

dispensatione divina, ut hinc Christi innocentia patefieret; (Nihil enim criminis continet hic titulus) imo ut vera causa mortis Christi indicaretur, quia scilicet erat Jesus, et Salvator mundi, pro aliorum scelerebus satisfactorus; et quia Nazareus, id est, flos seu floridus virtutum, quas impuri et foedi Judæi ferre et olfacere non poterant, odore fragrantissimus; et quia Rex erat, ad prælium ante nos exiturus, et pro nobis hosti sese objecturus. Itaque quod Christus, id esse et facto præstare, quod præsefert ejusque titulus, quemadmodum et ipse titulum Salvatoris et Regis nequaquam frustra gessit. Plurique ambiunt titulos, et voluit vocari Rabbi, Domini, Gratosi, Clementissimi, Reverendissimi, etc. Sed tales an sint, non curant. Nos omnes titulum Christianitatis gerimus, et sepe christiane parum vivimus: « Nomen habes, quod vivas et mortuus es, » scribit Joannes ad Episcopum Sardicensem Apoc. 3. Unde Salvator, l. IV. de *Provid.* ait: « Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua, » Prov. XI. « Et in nobis itaque Christianum vocabulum quasi aureum deus est, quo si indigne utimur, fit ut sues cum ornamento esse videamur. » Sic ille, et S. Hieronymus ad Paulinum ait: « Esse Christianum grande est, non videri. »

Q. VII. Cur Christus tunicam inconsutilem portavit? Resp. 1. Ob amorem Patris sui celestis; significat ergo hæc vestis utramque Christi naturam, divinam et humanam. Divinam, quia ea ab æterno mirabili et inscrutabili opificio communicata et inducta est Filio a Patre; et quia ea in passione indivisa et illæsa, imo indivisibilis et illædibilis fuit. Humanam, quia etiam mirabili Spiritus Sancti artificio desuper contexta fuit per totum in utero B. Virginis et puris et solis filii purissimi sanguinis virginæ, nulla humana adhibita manu, vel sutura alterius adminiculi. Hanc tunicam solus induit Filius, adjuvante tamen se Patre et Spiritu Sancto, et quasi ex utraque parte manicas tenente, ut docet S. Bonaventura in medit. vite Christi: Ita ut opus incarnationis operata sit tota Trinitas, solus tamen Filius incarnatus sit, et tunicam hæc induerit. 2. Ob amorem sanctissimæ Matris suæ. Nam ut scribit Euthymius, in c. VI. MATTH. ex traditione Patrum ea fertur tunica opus fuisse Dei Matris. Adduntque alii, Beatissimam Virginem Christo parvulo existente illam texuisse, et eo crescente tunicam quoque

crevisse. Nec id improbable videtur; siquidem et vestes Hebræorum peregrinantium in deserto per annos quadraginta non sunt attrite, imo et videntur cum crescentibus crevisse. Unde enim illis vestes aliæ in deserto? ut notat Cornel. a Lapid. in Deut. viii. 3. Ob amorem sponsæ suæ Ecclesiæ; nam et hanc, ut diximus, designabat vestis illa, quia uti vestis ornat hominem, ita Ecclesia Christum. Vestis hæc contexta e filis, id est Christianis innumerabilibus per charitatem et fidei unitatem sibi mutuo innexis, ita ut dissolvi, nisi grandi peccato, deleri vero prorsus nequeat. Ac sicut vestis interula, et Christi corpori conjunctissima semper adhesit; ita, et Ecclesia per amorem semper ei intima fuit. Hæreses (uti Lutherana, et Calviniana in Imperio) assuturæ tantum sunt, quæ ad illam tunicam non pertinent, ideo rescari possunt, ac debent.

Q. VIII. Cur in medio latronum crucifixus est? Resp. 1. Ex mente Judæorum, ut latronum princeps et antesignanus haberetur; hunc locum tribuit mundus suo Benefactori et Patri patriæ. 2. Ex mente Spiritus Sancti, quia crux Christi omnium Martyrum cruce superat, ideo tanquam Regiæ mediis ei locus debebatur. « Nam passio Domini amulos habet, pares non habet, » inquit S. AMBR. in Luc. I. X, c. XXIX. Nemo enim tantæ dignitatis homo, nemo tanto amore et fortitudine, nemo pro tali causa, nemo in tanta innocentia unquam passus est vel patietur. Patiuntur alii pro mundo, ut latro malus; alii pro Deo, ut latro bonus; Christus Deus passus est pro hominibus. 3. Quia ipsi ut mediatori mediis locus debebatur; nam ibi proprie est lapis angularis, jungens duos parietes, id est, populum Hebræum et Gentilem, et faciens utraque unum. 4. Quia ibi cernebatur ut Judex, futuri Judicii specimen aliquod exhibens, dum latronem penitentem assumit ad Prædium; alterum vero insultantem, et impenitentem relinquit; illum habens a dextra, hunc vero a sinistra. Unde Augustinus, tr. in xxxi. JOAN. ait: « Ipsa crux tribunal fuit. In medio enim Judice constituto, unus latro, qui credidit, liberatus; alius, qui insultavit, damnatus est. Jam significabat quid facturus est de vivis et mortuis, alios positurus ad dexteram, alios ad sinistram etc. »

Q. IX. Quomodo cruce derelictus sit Christus a Patre? Resp. Quatenus Paterni unionem protectionis sustulit, de qua Christus, Joan. vi,

dixerat: « Qui me misit, mecum est, et non reliquit me solum. Et hæc sola ad breve tempus rupta est Christo patiente, dum potestati Mortuorum et inimicorum relictus est, non tantum a Patre, sed a seipso etiam, et dum ei subtracta est omnis consolatio, quæ alioquin a superiori parte animæ derivabatur in partem inferiorem.

Q. X. Cur eum tali modo dereliquit Pater? Resp. Quia cum necessaria fuerit Christi oblatio, etiam derelictio necessaria fuit. Quare ut pater non audit filium male affectum, quia a chirurgis scinditur et uritur, clamantem et opem ejus invocantem; quia videlicet novit hanc ipsi medelam esse necessariam; sic Deus Pater non audivit Filium, sed dereliquit eum in tormentis, quemadmodum et ipse Christus, ut Deus, seipsum, ut hominem dereliquit, ut sic sanitas toti ejus corpori mystico conferretur. 2. Quia nos dereliqueramus Deum, et ab eo recesseramus velut oves errantes, ideo Deus Pater reliquit Christum in cruce, et quesivit oves, quæ perierant. Audi Moysen de populo suo loquentem, Deut. 32. « Dereliquit Deum factorem suum, recessit a Deo salutari suo. » Debit ergo Christus nostram here rebellionem et fugam, quod libentissime fecit, ut videlicet Deus Pater ipso derelicto in cruce, ad nos accurreret, nosque a gehenna liberaret; sicut cum mater aliqua assidens ægroto filio, et interim audiens duos alios cecidisse in flumen, deserit ægram et succurrit illis, qui in aquis periclitantur; torquebatur in lecto crucis Dominus, sed nos ad infernum abripiemur; nobis igitur succurrit Deus, tanquam gravius periclitantibus, et Filium dereliquit naturalem in cruce patientem.

Q. XI. Quæ fuerit illa sitis, quam Christus in cruce pati se dicebat? Resp. 1. Sitim corporalem significat, quia per tot horas vehementer fatigatus, et sanguine exhaustus revertebat, et vehementissime sitiebat. Solet enim magnam corporis fatigationem, et multam sanguinis effusionem naturaliter sequi sitis, quæ maximum affert tormentum. 2. Significat sitim adimplendi voluntatem Patris, et Scripturam, in qua illa continebatur, adeoque perficiendi opus redemptionis. Hoc indicat Joannes cum ait: « Ut consummaretur Scriptura, dixit: Sitio. » Quia enim videbat Christus omnia, quæ passurus erat, ab æterno præordinata et decreta Deo, eaque in Scripturis prædicta; idcirco vehe-

menter astuabat implere omnia ad unguem, ita ut nec apex præteriretur, aut iota unum. Cum ergo etiam sitim et aëti potionem sibi decretam in Scripturis expressam, solamque sibi superesse exsolvendam sciret, idcirco dixit: Sitio. Deicilicet voluntatem magis quam potum. Sciebat enim Dominus parum sibi profuturum, quem porrecturum erant, potum, nihilque necessarium; plurimum autem referre ut Scriptura impleatur. 3. Significat sitim plura patiendi, si necesse foret, et ita videretur cælesti Patri; cum enim potus homini exhausto prolonget vitam et acetum sistat sanguinem, ut vult Cardin. Baronius; item cum Dominus prænosset, se hoc verbo non quesiturum sibi refrigerium, sed novum cruciatum acerbæ potionis, juxta Prophet. Ps. lxxviii. « In siti mea potaverunt me aceto » an non hoc ipso insinnavit, quam libenter plurima pati vellet, qui sciens volens petiit novi doloris materiam? 4. Significat sitim animarum et Gentium conversionem. Cupiebat enim Dominus omnes populos, postquam eos ad sufficientiam jam redemisset, et omnia consummasset, redemptos etiam quoad efficaciam, seu cupiebat eos sibi unire per amorem, quo modo potus unitur corpori et visceribus. In quem sensum dixit Apostolus ad Philipp. i. *Testis mihi est Deus, quomodo captivam omnes vos in visceribus Jesu Christi.* Hanc sitim explicavit Samaritana, cum petiit ab ea bibere, non sane aquam corporalem, sed ipsius animam.

Q. XII. Quid per verba: « Consummatum est, » voluit Christus significare? Resp. 1. Voluisse significare Patri, consummatum esse opus Redemptionis, quod ipsi commissum est, et a Patre suscepit perficiendum. Hoc enim est, quod anticipando dixit Dominus post ultimam cœnam, mox iturus ad passionem, JOAN. xvii. ad Patrem: « Opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. » Atque ita adimplevit voluntatem Patris, et Scripturas, in quibus ea consignata erat, omnes usque ad apicem. 2. Consummatum esse baptismum suum, quo debuit baptizari, de quo prius dixerat: « Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor, usque dum perficiatur? » Græce, *quomodo contineor?* q. d. baptismum sanguinis habeo baptizari, et quomodo desidero, ut perficiatur? Quomodo non propro, et ad mortem meam curro? Spes, quæ differtur, affligit animam. 3. Consummatum esse matrimonium inter se et

Ecclesiam, et quasi diceret: Nunc scitote Sponsam meam factam esse Reginam, et uxorem meam. Volo itaque, ut in posterum eam honoretis, ejusque filios veluti fratres, et concives vestros. 4. Consummatum esse testamentum vetus, et adimpletum; complete enim sunt umbrae et figurae, sacrificia, cæremoniæ vestrae legis, nova facta sunt omnia, quia umbris et figuris successit ipsa res. Unde Apostolus, ad Roman. x. dixit, finem legis esse Christum. Nunc innocens Abel a fratre occisus; nunc Arca Noe contra diluvium fabricata et perfecta; nunc arcus cælestis positus est in nubibus in signum fœderis; nunc Isaac super lignum a Patre immolatus; nunc Joseph a fratris venditus, et cum sceleratis reputatus est; nunc immolatus agnus Paschalis; nunc serpens æneus exaltatus; nunc vacca rufa extra civitatem cremata, et immolata; nunc Samson amplexus crucis columnas, aereas potestates contrivit; nunc David Goliath prostravit, vulnerum suorum lapidibus, et decollavit gladio crucis. Et reliqua omnia, quæ Christum præfigurabant. 5. Consummatum esse imperium et tyrannidem Luciferi, quam hactenus exercuit in humanum genus. « Numeravit Deus regnum tuum, et complevit illud, » uti quondam Balthazaris, DAN. v. « Consummatus est miser, » inquit ISAIAS c. xvi. « Defecit, qui conculcabat terram, » sed quo jure? Quia consummatum est etiam preter redemptionis, numerata est pecunia, et summa tota impleta ad redimendos a tyrannide dæmonis homines requisita. 6. Consummatum esse ædificium arcæ cælestis, in quod Patres e limbo, alique Sancti secuturi suscipiantur. 7. Consummatum esse convivium paratum omnibus intra sinum Ecclesiæ versantibus, id est, omnia necessaria ad salutem preparata, quæ si adhibere nolint, dicitur illis: « Perditio tua ex te, Israel, a me tantummodo auxilium tuum. »

Q. XIII. Cur clamore magno emisit spiritum? Resp. 1. Id factum esse, ut testetur dolorem ex mortis aculeo sibi inflictum, omnium acerbissimum, maxime quia per vim et violentiam inferebatur ei mors. Optimi semper sodales erant anima et corpus Christi, in nulla unquam re dissentientes; ideo non mirum, si ægre separabantur. 2. Ut testetur amorem suum, et indefessum laborem usque ad ultimum spiritum querendi animas nostras, et congregandi sub alas suas, quemadmodum gallina rauca voce congre-

gat pullos suos sub alas; vel quemadmodum ovis suo balatu vocat ad se agnum foris errantem. Hoc enim clamore testatur, se pro filiis suis mori, monens, uti ne fraudemus eum fructu mortis sue sperato. 3. Ut ostenderet potentiam suam, qua si vellet uti, etiam morti proximus facile posset mortem effugere, et hostes suos sternere. Ostendit autem potentiam hanc plusquam humanam, primo in eo, quod extremo spiritu tam magnam emisit vocem, siquidem homines morti vicini nequeunt clamare ob virium defectum naturalem. Non potuit deesse Christo etiam hic defectus, quia non repente, sed paulatim eneatus, et tarde mori compulsus est; et tamen clamans expirat, ut nemo non adverteat, clamorem hunc miraculo tribuendum, et a Deo ipso profectum esse, qui ab homine non posset.

Q. XIV. Cur capite inclinato emisit spiritum? Resp. 1. « Ut obedientiam præstaret Patri æterno postremam, qui, juxta id (Philipp. II.) factus est obediens ad mortem. » Videtur hoc gestu respondisse, quod aliquando dixerat in spiritu, tacite respondens voluntati Patris, qui eum morti destinatus pro salute nostra: Ita, Pater, quoniam sic placitum fuit ante te, ut videlicet moriar. Et quod Ps. xxxix dicitur: « Holocaustum et pro peccato non postulasti, (q. d. noluit admittere sacrificia veteris testamenti pro expiatione peccatorum) tunc dixi: Ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam. Deus meus volui. » 2. Ut ostenderet, se valedicere amicis suis. Valedicere in primis Matri, quæ in utero eum gestavit, uberibus lactavit, sollicitè educavit, ardentissime semper amarit, et ad extremum denique halitum fortissime comitata sit. Valedicere discipulis, qui cum prompte secuti, sollicitè auscultarint, coram aliis confessi sint, eum eo denique in tribulationibus permanserint. Valedicere novæcæ sue Synagogæ, quæ dederit ei pro pane maledicta, opprobria; pro vino fel et acetum; pro corona spinas; pro sceptro arundinem; pro purpura clamydem cocceam; pro osculo verbera, et alapas; pro lecto denique crucem. Valedicere toti mundo, qui ei in domo sua non concesserit hospitium, qui factorem suum tam misere tractavit, miserius exturbavit. O durum vale! Cælum luget, petrae dirumpuntur, velum scinditur, monumenta aperiuntur in ulionem ingratorum; solus non promovetur homo! 3. Ut indicaret mortem

se lubenti subire animo, adeoque non necessitate, sed voluntati mori. Ita CŪRILL., l. XII, c. LXXVI. CHRYSOST., hom. LXXXV. AUG., tr. cix. THEOPHIL., et alii. Qui significant homines ceteros prius mori, postea inclinare caput, quia necessitate moriantur; Christum prius inclinasse caput, postea mortuum esse, quia voluntate sit mortuus. S. Augustinus, l. c. ait: Christum deposuisse vitam, veluti eum quis deponit vestem, quam suo arbitrio, et deponere potest, et accipere. Sic enim dixit ipsemet Dominus: « Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam. » 4. Ut paupertatem suam extremam nobis recommendaret. Dixerat de se Christus, Luc. ix. « Vultus foveas habent, et volucres cœli nidus; Filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet. » Cum ingrederetur mundum, foveam non reperit, quia non erat ei locus in diversorio, ideo reclinatus in præsepio, bestiarum hospitiis usus est. Cum jam in aere pendulus a mundo vult excedere, jam nec nidum in arbore crucis reperit, ubi requiescere; ideo inclinat caput, et in aere pendulum relinquit! 5. Ut petitionibus nostris annueret; nam, ut advertit Euthymius, in Ps. xvi. inclinatur aëris, cum inclinato capite alicui exillis vocis condescendimus; ut solet medicus ægro, procerus humili. Quod igitur antea obtinere a Deo non poterat, hoc a Christo in cruce obtentum est, cum inclinato capite aurem quoque suam petitionibus nostris inclinavit; neque ad id solum, ut audiret, verum etiam, ut in causam nostram propenderet, atque adeo assentiret nobis; propterea non aures, sed aurem inclinavit, dum ad dextrum latus (ut picture crucifixi inuunt; et veresimilius, ait Barradius, ad cap. xix. Joan.) caput inclinavit.

Q. XV. Cur sol in morte Christi obscuratus est? Resp. 1. Ut ignominiam Christi in cruce denudati sol modo aliquo tegeret, ad eoque temperaret. 2. Ut ostenderet occidere tunc verum Solem, qui creavit solem, et lunam, omniaque elementa; obscurari etiam omnes ejus excellentias, gloriam, potentiam, sapientiam, vitam, famam. 3. Ut iusta fœderia Creatori suo sol persolveret. Ut enim moriente patrefamilias tota domus pullis vestitur, in signum laetus; ita mundus iste tenebris vestitus est, cum Dominus ejus mortem jam jam appetiturus erat. Condolens ergo Christo creaturæ irrationales, ut confundant nos, ei si non condoleamus, qui

causam morti ejus dedimus. 4. Ut detestationem sceleris Judæorum indicaret, quasi indigni essent, quos aspiciere Sol deberet, et digni, quibus subdeceretur verus sol Christus, ejus Evangelii lumen, ut in posterum in tenebris cœcitatit et ignorantie permanerent. Dicebat Judæi: « Tolle, tolle hunc! » quasi dicerent id Sap. ii. « Gravis est nobis etiam ad videndum. » Itaque, et sol noluit eos aspiciere, et sic quodammodo clamavit: « Tolle, tolle istos, » et disperge in nationes.

Q. XVI. Cur velum templi scissum est? Resp. 1. In detestationem sacrilegii, quod commiserunt in Deum Judæi. Si enim summus Sacerdos Caiphas, cum audivit a Christo ipsum esse Filium Dei, quasi hoc blasphemia esset, scidit vestimenta sua, in signum doloris; decuit, ut Deus etiam hujusmodi signum daret in detestationem sceleris Judæorum. 2. Ad indicandum, reserata nunc esse mysteria veteris legis, nec non Sancta Sanctorum, id est, gloriam cœlestem patere Beatis. Tunc enim SS. Patres coeperunt gloriam Dei cernere; et deinceps omnibus patuit cœli janna. 3. Ut ostenderet scissionem et abolitionem legis Judaicæ, et transmigrationem Dei a Synagoga ad Ecclesiam. Ad idem indicandum scribit S. Ephrem, serm. de passione Domini, tunc temporis columbam et templo evolasse, ut indicaretur migrasse a templo Spiritum Sanctum, ejusque gratiam. « Sicut enim gloria domus est, ait S. Chrysostomus, hom. 2. de cruce et latrone, ubi velum pendet habitante intrinsecus Domino domus; sic ignominia templi est, unde recessit Spiritus Sanctus. » Nimirum tunc impleri coepit id Domini: « Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. »

Q. XVII. Cur terra mota est? Resp. 1. In detestationem sceleris Judæorum, quasi terra contra eos rugiens os suum aperire vellet, et eos devorandos; quod utique contigisset, nisi prius illis in cruce Christus orasset, et terram cohibuisset. Tantum ergo id scelus erat, ut illud sustinere terra non vellet. 2. Ad honorem et majestatem Christi e mundo egredientis, et limbum ingredientis; solent enim eives ad introitum magnorum Principum bombardas explodere. 3. Ut doceret tremere peccatores. Tremunt enim terra, quod innocens Christus tam severe pleclatur ob peccata aliena. Quomodo non tremat peccator, pleclendus ob sua propria? Sane

tremor ille Dei iram ingratissimum imminet immol.

Q. XVIII. Cur petra scisse sunt? Resp. 1. Arguebant Judæorum corda saxis duriora; siquidem his Creatori suo compatientibus, illi non sunt compassi. Unde exclamavit S. Ambrosius, l. XXII. in Luc. « O duriora saxis pectora Judæorum! Finduntur petrae, sed horum corda durantur; horum immobilitas duritia manet orbis concesso. » 2. Prænotabat findenda per passionem Christi saxea plurimorum pectora, et scindenda per positionem.

Q. XIX. Cur reseratio sepulchrorum, et resurrectio mortuorum contigit? Resp. Ut indicetur, per mortem Christi spoliandum esse mortem, et vitam nobis immortalẽ donandam. Quemadmodum Dominus in suscitatione Lazari clamans: Lazare, veni foras! mortuum e sepulchro extraxit; ita in cruce cum clamore emittens spiritum sepulchra aperuit, et mortuos evacuavit.

Q. XX. Cur vulnus lateris suscepit Christus? Resp. 1. Quia cum homines delinquere soleant omnibus suis membris, maxime vero corde, quod est fons peccatorum (de corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemie, ait Dominus, Matth. 15.) voluit etiam Christus pati in omnibus membris, et quibus solum cor supererat, quod proinde lancea transfixum est, ut et ipsum a veneno peccatorum in nobis expurgaretur. 2. Ut hoc vulnere amore erga nos suum testaretur, tum quia cor, quod jam olim sauciũ erat amoris vulnere, nunc iterum sanari voluit lancea, juxta id Cant. 4. « Vulnerasti cor meum, soror mea, vulnerasti eor meum! » (ex secundo hoc vulnere lancea primum illud demonstrans amoris. « Quis enim cor suum ferro vulnerari permitteret, nisi prius amoris illius vulnus accepisset? inquit S. Bernardus, serm. 2 de pas.) ubi vides Christum vere pellicano similem factum, quia de pectore suo effudit sanguinem, ut vivificaret pullos suos, peccati veno eneatos; tum quia etiam sanguinem illum, qui adhuc residuus erat in corde, velut in thesauro repositus pro nobis, aperto latere fudit, ut intelligeremus, nihil ei tam charum fuisse, quod non libenter pro nobis expendere, imo si opus foret, paratum se iterum pati etiam post mortem. 3. Ut asylum vite nobis panderet. Unde S. Aug. ser. 120. in Joan. scribit: « Vigilantis verbo Evangelista